

Lapin Sote-uudistushankkeiden toimeenpanosuunnitelma

TULEVAISUUDEN SOTE-KESKUS LAPISSA

1.8.2020-31.12.2022

RAKENNEUUDISTUKSEN ALUEELLISTA VALMISTELUA TUKEVA

HANKE 1.8.2020-31.12.2021

1. Johdanto.....	3
2. Hankeorganisaatio	5
2.1 Ohjausryhmä.....	5
2.2 Ohjausryhmän toiminta ja tehtävät.....	6
2.3 Tulevaisuuden sote-keskushankkeen henkilöstö, projektiryhmä.....	6
2.4 Rakenneuudistusta tukevan hankkeen henkilöstö.....	8
2.5 Sote-uudistushankkeiden johtoryhmä.....	9
2.6 Rakenneuudistusta tukevan hankkeen poliittinen seurantaryhmä	9
3. Seuranta ja arviointi	14
4 Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa hankkeen toimeenpanosuunnitelma	14
4.1 Kehittämistoiminnan tuki	14
4.2 Sote-keskuksen kehittäminen	14
4.2.1 Avosairaanhoidon kehittäminen	14
4.2.2 Mielenterveys- ja päihdepalvelut	18
4.2.3 Sosiaalihuollon tehtävien ja roolien tarkastelu	19
4.2.4 Työttömien työ- ja toimintakyvyn arviointi	22
4.3 Saamenkielen ja kulttuurinmukaiset palvelut.....	22
4.4 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut.....	25
4.5 Ikäihmisten palvelut	28
4.6 Osa-alueiden arvioidut riskit	31
5. Rakenneuudistusta tukevan alueellisen valmistelun toimeenpanosuunnitelma.....	32
5.1 Vapaaehtoinen alueellinen valmistelu.....	32
5.1.1 Tiekartta-valmistelu.....	32
5.1.2 Saamenkielen ja kulttuurinmukaisten palveluiden koordinaatio	33
5.1.3 Osallisuus- ja sidosryhmäyhteistyö	35
5.2 Johtamisen ja ohjauksen kehittäminen.....	37
5.2.1 Sote –kokonaisarkkitehtuuri ja tiedolla johtaminen.....	38
5.2.2 Alueellinen väestön palvelutarpeen arviointi	45
5.2.3 Kansalliseen asiakaspalautejärjestelmän kehittämiseen osallistuminen	45
5.2.4 Sote-palveluiden kustannuslaskenta, hinnoittelu ja tuotteistus	45
5.2.5 Sote-tiedon toisiokäytön lain toimeenpanon alueelliset ratkaisut.....	46
5.3 Toimintatapojen ja -prosessien uudistamisesta ja yhtenäistämisestä digitaalisten välineiden avulla.....	47

5.3.1 Osa- alueen tavoitteet	47
5.3.2 Perustetaan alueellinen digipalveluyksikkö laajentamalla nykyistä sähköisten 47	47
palveluiden ammattilaisten tukea	47
5.3.3 Aasukkaiden sote-asioinnin keskittäminen yhteen sähköisen asioinnin kanavaan ja virtu.fi -palveluportaalin palveluvalikoiman laajentaminen.....	48
5.3.4 Etäkonsultaatio- ja vastaanottojen, etäryhmien sekä kotiin tuotettavien etäpalveluiden toimintamallien yhtenäistäminen	49
5.3.5 Alueellisten toimintamallien yhdenmukaistaminen	50
5.3.6 Konkreettiset tulokset kootusti	55
5.3.7 Odotetut toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset	55
5.4 Yhteistyöaluetasoinen tai muu maakuntien yhteinen kehittäminen: Pohjoisen OT-keskuksen jatkovalmistelu (Luonnos 7.1.2021)	56
5.4.1 Hankkeen organisoituminen ja resurssit	56
5.4.2 Tavoitteet ja toimenpiteet.....	57
5.4.3 Osa-alueen odotetut konkreettiset tulokset sekä toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset	57
5.4.4 Toteutusaikataulu ja vaiheistus.....	57
5.5 Osa-alueiden arvioidut riskit	58
6. Sote-uudistushankkeiden yhtenäinen toteuttaminen	59

1. Johdanto

Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa- hanke ja Rakenneuudistuksen alueellista valmistelua tukeva-hanke (Rakenneuudistusta tukeva hanke) valmisteltiin laajassa maakunnallisessa yhteistyössä ke-vään 2020 aikana. Hankkeiden valmistelua koordinoi Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Hankkeet käynnistyivät 1.8.2020 ja niiden hallinnoinnista vastaa Kolpeneen palvelukeskuksen kun-tayhtymä. Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa hanke toimii Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamis-keskuksen ja Rakenneuudistuksen alueellista valmistelua tukeva hanke Kolpeneen palvelukeskuk-sen kuntayhtymän yhteydessä.

Hankkeiden osatoteuttajia ovat kaikki Lapin maakunnan kunnat: Rovaniemen kaupunki, Ranuan kunta, Kemijärven kaupunki, Sallan kunta, Posion kunta, Savukosken kunta, Pelkosenniemen kunta, Utsjoen kunta, Inarin kunta, Sodankylän kunta, Kittilän kunta, Enontekiön kunta, Muonion kunta, Kolarin kunta, Pellon kunta, Ylitornion kunta, Kemin kaupunki, Tervolan kunta, Keminmaan kunta, Tornion kaupunki, Simon kunta, Oulunkaaren kuntayhtymä, Lapin sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, Pelkosenniemen- Savukosken kansanterveystyön kuntayhtymä.

Sote-uudistushankkeille on laadittu hankesuunnitelmat hankkeiden valmisteluvaiheessa. Tässä suunnitelmassa kuvataan Lapin sote-uudistushankkeiden täsmentävät toimenpiteet ja toimenpitei-den toteuttamisen alustavat aikataulusuunnitelmat liitteenä olevissa excel-taulukoissa. Toimenpide-taulukoita päivitetään hankeaikana ja ne toimivat hanketyöntekijöiden keskeisenä työsuunnitelmana. Tulevaisuuden sote-keskushankkeelle on laadittu erillinen arviointisuunnitelma.

Hankkeiden viestinnän toteuttaminen on kuvattu erillisessä viestintäsuunnitelmassa.

Tulevaisuuden sote-keskushanke Lapissa - 1.8.2020-31.12.2022

Lapin Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystyökeskushankkeessa jatketaan sosiaali- ja terveystyökeskustöiden ja peruspalveluiden vahvistamisesta Lapissa. Hankkeen aikana käydään laajasti läpi perusterveystyö-huollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä ja toimintaa ja pyritään kehittämään La-pin olosuhteissa toimivia ratkaisuja palveluiden saatavuuden ja jatkuvuuden parantamiseksi.

Hankkeen päätavoitteena on turvata asiakkaalle sosiaali- ja terveystyökeskuksessa sosiaalihuollon, pe-rusterveystyöhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut yhteen sovitettuna, jolloin toimijoiden työnja-osta on sovittu ja yhteistyökäytänteet ovat sujuvia. Hoidon ja palvelun piiriin pääsee tarpeen edellyt-tämässä ajassa monikanavaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö on osaavaa, sitoutunutta ja osaamista hyödynnetään laajasti.

Hankkeen hyötytavoitteet jakautuvat neljän kokonaisuuden alle:

1. Sote-keskuksen kehittäminen
2. Lapset, nuoret ja perheet
3. Saamenkieliset ja kulttuurinmukaiset palvelut
4. Ikäihmisten palvelut

Hankkeen tuloksena monialainen ja monitoimijainen yhteistyö on sote-keskusten ja hoito- ja palve-luketjuiden kehittämisen myötä lisääntynyt. Hoidon ja palveluiden piiriin ohjautuminen kehittyä ja hoi-don saatavuus paranee. Erityistason palveluiden tukea peruspalveluissa on vahvistettu ja ammatti-laisten osaamista hyödynnetään laajasti. Monikanavaisia palveluita on otettu käyttöön perinteisten palveluiden rinnalle. Ennaltaehkäiseviin työskentelykäytäntöihin ja toimintamalleihin on perehdytty ja vaikuttavia toimintamalleja on otettu käyttöön. Saamenkielen ja kulttuurinmukaisten palveluiden

saatavuutta on vahvistettu ja kulttuurisensitiivisiä työskentelykäytäntöjä on kehitetty mielenterveys- ja päihdepalveluissa ja perheiden palveluissa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö sidotaan vahvasti mukaan kehittämistyöhön ja kehittämistyön tuloksena maakunnan osaamista hyödynnetään laajemmin. Ammattilaisten osaamista vahvistetaan erilaisin valmennuksin, koulutuksin sekä uusien työskentelykäytäntöjen avulla. Sidosryhmäyhteistyö ja kumppanuudet peruspalveluiden kehittämisessä ovat selkiytyneet ja ennen kaikkea järjestöyhteistyö on jäsentynyt ja yhteistyökumppanuuksia on syntynyt. Asiakasosallisuus hoito- ja palveluketjutyön kehittämisessä on lisääntynyt.

Rakenneuudistuksen alueellista valmistelua tukeva hanke - 1.8.2020- 31.12.2021

Lapin sote-rakenneuudistusta tukevan alueellisen valmistelun hankkeessa valmistaudutaan hyvinvointialueen alustavaan valmisteluun osana valtakunnallista sote-uudistusta.

Rakenneuudistusta tukeva alueellinen valmistelu muodostuu kolmesta osa-alueesta:

- 1) vapaaehtoisesta alueellisen valmistelun aloittamisesta
- 2) johtamisen ja ohjauksen kehittämisestä
- 3) toimintatapojen ja -prosessien uudistamisesta ja yhtenäistämistä digitaalisten välineiden avulla.

Lisäksi Lapin maakunta osallistuu Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin hallinnoimaan Pohjoisen osaamis- ja tukikeskuksen (OT -keskus) jatkovalmisteluun.

Vapaaehtoisen maakunnallisen valmistelun kokonaisuus vastaa Rakenneuudistusta tukevan hankkeen hallinnoinnista ja koordinoinnista ja siinä valmistellaan tulevan hyvinvointialueen toimeenpanon valmistelussa tarvittavien toimielimien vapaaehtoisesta valmistelusta sen mukaan, miten uudistus valtakunnan tasolla etenee. Kokonaisuudessa valmistellaan kansalaisten ja sidosryhmien osallistaminen sekä saamelaisten palveluiden koordinoinnin ja verkostomaisen toimintatavan rakentamisen.

Johtamisen ja ohjauksen kehittämiskokonaisuudessa mallinnetaan sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisen alueellisen suunnittelu- ja seurantajärjestelmien sekä toiminnan ja talouden suunnittelun ja ohjauksen pääpiirteet, mallinnetaan tieto- ja tiedolla johtamisen kokonaiskuvaa, TKIO-toimintaa tukevat toimenpiteet sekä yhteistyömallit ERVA-alueella.

Toimintatapojen- ja prosessien uudistamisen ja yhtenäistämisen digitaalisten välineiden avulla kokonaisuudessa mahdollistetaan uusien toimintatapojen käyttöönottoa digitalisaation avulla. Kokonaisuuden kautta varmistetaan digitaalisten palveluiden käyttöön oton tuki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, laajennetaan jo olemassa olevien digitaalisten palveluiden kokonaisuutta, kehitetään ja yhtenäistetään etäpalveluiden ja – konsultaatioiden toimintamalleja ja saatavuutta sekä parannetaan alueella käytössä olevien sote-tietojärjestelmien toimintaa ja käyttöä.

Pohjoisen osaamis- ja tukikeskuksen (OT-keskus) jatkovalmistelusta vastaa Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Pohjoisen OT-keskuksen alueelle kuuluvat Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Länsi-Pohjan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit kuntineen ja kuntayhtymineen. Kaikki alueet osallistuvat hankkeeseen. Tavoitteena on perustaa pohjoiselle OT-keskusalueelle ydinyksikkö ja luoda verkostomainen toiminta erityistason vaativia palveluita tarvitseville lapsille, nuorille ja heidän perheilleen.

2. Hankeorganisaatio

2.1 Ohjausryhmä

Tulevaisuuden sote-keskushankkeen valtionavustuspäätöksen (VN/10731/2020) mukaan ohjausryhmässä on oltava kattava edustus perustason sosiaali- ja terveydenhuollosta, perusterveydenhuollon yksiköistä sekä sosiaalialan osaamiskeskuksista ja alueella toimivista kolmannen sektorin toimijoista. Rakenneuudistusta tukevan hankkeen valtionavustuspäätöksen (VN 10788/2020) mukaan ohjausryhmässä tulee olla kattava edustus alueen järjestämisvastuullisista toimijoista ja keskeisistä sidosryhmistä. Ohjausryhmä voi olla yhteinen maakunnan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden kanssa.

Valtionavustuspäätösten mukaisesti Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymän hallitus on asettanut Tulevaisuuden sote-keskushankkeelle ja Rakenneuudistusta tukevalle hankkeelle yhteisen ohjausryhmän kokouksessaan 23.10.2020 (§ 101).

Ohjausryhmän jäsenet:

Organisaatio	Jäsen	Varajäsen
Lapin liitto	Maakuntajohtaja Mika Riipi	Kehittämispäällikkö Ritva Kauhainen
Lapin Pelastuslaitos	Vt palvelujohtaja Markus Aarto	Pelastuspäällikkö Harri Paldanius
Länsi-Pohjan sosiaali- ja terveydenhuollon sairaanhoitopiiri	Perusterveydenhuollon yksikön esimies, kuntayhtymän johtaja Riitta Luosujärvi	Johtajaylilääkäri Jyri J. Taskila
Lapin sairaanhoitopiiri	Kehitysjohtaja Mikko Häikiö	Ylilääkäri Miia Palo
Torniolaakson seutukunta	Perusturvajohtaja Eija Lampela, Ylitornio	Hyvinvointijohtaja Johanna Korteniemi, Pello
Rovaniemen seutukunta	Kehittämispäällikkö Tuulikki Louet-Lehtoniemi, Rovaniemi	Terveyskeskuslääkäri Timo Peisa, Ranua
Tunturi-Lapin seutukunta	Perusturvajohtaja Sirkka-Liisa Olli, Kittilä	Johtava lääkäri Ulla Ylläsjärvi, Kolari (yhteinen varajäsen)
Pohjois-Lapin seutukunta	Sosiaali- ja terveystoimenjohtaja Jaakko Seppänen, Inari Perusturvajohtaja Harri Tiuraniemi, Sodankylä	Perusturvajohtaja Nanna Miettunen, Utsjoki (yhteinen varajäsen)
Meri-Lapin seutukunta	Perusturvajohtaja Leena Karjalainen, Tornio Sosiaali- ja terveystoimenjohtaja Liisa Niiranen, Kemi	Perusturvajohtaja Katja Raatikainen, Keminmaa (yhteinen varajäsen)
Itä-Lapin seutukunta	Sosiaali- ja terveystoimenjohtaja Annukka Marjala, Salla Terveyskeskuslääkäri Anne Poropudas, Kemijärvi	Palvelujohtaja Marjo Paloniemi, Posio
Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä	Hallituksen varapuheenjohtaja Auvo Kilpeläinen	Hallituksen puheenjohtaja Juha Taanila
Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus	Kehitysjohtaja Kaisa Kostamo-Pääkkö	Kehittämispäällikkö Jaana Jokinen

Saamelaiskäräjät	Sosiaali- ja terveyssihteeri Anne Länsman-Magga	I varapuheenjohtaja Anni Koi-visto
Maakunnan järjestöt	Toiminnanjohtaja Pirjo Kairakari, Ensi- ja turvakoti ry	Toiminnanjohtaja Annemari Kallio Pohjoisen yhteisöjen tuki - Majakka ry
Maakunnan pääsopijajärjestöt	Esa Rusanen (Sote ry) Sannamari Sala (Jau)	Piiu Leppänen (Sote ry) Antti Väänänen (Juko ry)

Hankkeen valvojat eivät ole ohjausryhmän varsinainen jäseniä, mutta heidät kutsutaan ohjausryhmän kokouksiin ja ohjausryhmän pöytäkirjat tulee toimittaa valvojille tiedoksi.

Hankkeiden valvojat:

Tulevaisuuden sote-keskus hanke: erityisasiantuntija Kirsi Paasovaara, STM

Rakenneuudistuksen alueellisen valmistelun tukeminen: erityisasiantuntija Jussi Lind, STM

2.2 Ohjausryhmän toiminta ja tehtävät

Lapin sote-uudistushankkeiden ohjausryhmä valvoo ja tukee hankkeiden hankesuunnitelmissa sovittujen tavoitteiden ja tuloksien aikaansaamista ja mahdollistaa hankkeen toimintaedellytykset.

Ohjausryhmä

- hyväksyy hankkeiden toimeenpanosuunnitelmat,
- seuraa hankkeiden edistymistä,
- seuraa talouden toteutumista ja hankkeiden asetettujen tavoitteiden toteutumista hankesuunnitelmien mukaisesti

Hankkeiden sisältöön, tavoitteisiin, toteutukseen, aikatauluun, resursseihin ja kustannuksiin liittyvät merkittävät muutokset käsitellään ohjausryhmässä. Ohjausryhmä käsittelee myös hankkeiden taloustilannetta säännöllisesti. Ohjausryhmä ei vastaa oikeudellisesti hankkeen toiminnasta, vaan vastuu on tuensaajalla.

Ohjausryhmä järjestäytyy ensimmäisessä kokouksessaan ja sopii työskentelytavoistaan tarkemmin.

2.3 Tulevaisuuden sote-keskushankkeen henkilöstö, projektiryhmä

Tulevaisuuden sote-keskushankkeessa toimii hankejohtaja, kaksi terveydenhuollon erityisasiantuntijaa, kaksi sosiaalihuollon erityisasiantuntijaa, saamenkielen- ja kulttuurinmukaisten palveluiden suunnittelija sekä ikäihmisten palveluiden suunnittelija. Osa-aikaisesti hankkeessa toimii kaksi asiantuntijalääkärää. Hankkeen henkilöstö muodostaa hankkeen projektiryhmän. Tulevaisuuden sote-keskushankkeella ja Rakenneuudistusta tukevalla hankkeella on yhteinen sihteeri ja suunnittelija.

Hankkeen yhteyshenkilönä toimii kehitysjohtaja Kaisa Kostamo-Pääkkö Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksesta ja vastuuhenkilönä Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymän johtaja Anita Lammassaari.

Hankejohtaja

- johtaa hankkeen toimeenpanoa ja tehtävien antoa hankesuunnitelman mukaisesti
- käynnistää projektiryhmän toiminnan ja ohjaa ryhmän toimintaa
- valvoo ja arvioi hankkeen edistymistä
- vastaa hankesalkkuraportoinnista, dokumentoinnista ja arkistoinnista

- valmistelee ohjausryhmän kokoukset ja toimii esittelijänä
- huolehtii sidosryhmäyhteistyöstä ja viestinnän toteutumisesta
- huolehtii ja vastaa rahoittajan hankeohjeiden noudattamisesta
- valvoo rahoituspäätöksen toteutumista
- vastaa väliraporttien, maksatushakemusten ja muiden asiakirjojen toimittamisesta
- vastaa projektin loppuraportin laatimisesta

Erityisasiantuntijat, suunnittelijat, asiantuntijalääkärit vastaavat

- hankeosa-alueiden mukaisesta sisällön suunnittelusta
- kehittämistyö koordinoinnista ja tuesta
- sidosryhmäyhteistyöstä
- kehittämistoiminen seurannasta ja arvioinnista

Suunnittelija vastaa molempien sote-uudistus hankkeiden

- viestinnästä
- graafisesta ilmeestä ja viestintämateriaalin laadinnasta
- tapaamisten ja kokousten järjestelyistä
- asiakirjahallinnosta
- Innokylän päivittämisestä
- muista yleissuunnittelijan tehtävistä

Toimisto- ja taloussihteeri

- taloushallinto- ja toimistotehtävät
- maksatushakemukset

Hankehenkilöstö:

Hankejohtaja	Rea Karanta, HTM
Terveystieteiden erityisasiantuntija (sosiaali- ja terveyskeskustoiminta)	Johanna Kontiosalo, terveydenhoitaja YAMK
Terveystieteiden erityisasiantuntija (mielenterveys- ja päihdepalvelut)	Tuula Mäntymäki, sairaanhoitaja YAMK
Sosiaalihuollon erityisasiantuntija	Eija Savelius-Koski, sosiaalityöntekijä YTM
Sosiaalihuollon erityisasiantuntija (lapset, nuoret ja perheet)	Mikko Närhi, sosiaalityöntekijä YTM
Ikäihmistien palveluiden suunnittelija	Eeva Patokoski, geronomi
Saamenkielen- ja kulttuurinmukaisten palveluiden erityisasiantuntija (mielenterveys- ja päihdepalvelut)	Niila Rahko, sairaanhoitaja
Asiantuntijalääkäri	Ulla Ylläsjarvi, yleislääketieteen erikoislääkäri (50%)
Asiantuntijalääkäri	Kari S. Lankinen, yleislääketieteen erikoislääkäri (60 %)
Suunnittelija	Hanna Saramaa, YTM (50%)
Toimistos sihteeri	Paula Rantala (40 %)
Taloussihteeri	Tiina Ylikangas (10 %)

2.4 Rakenneuudistusta tukevan hankkeen henkilöstö

Hankkeessa toimii hankejohtaja, kaksi projektipäällikköä, saamepalveluiden koordinaattori, osallisuuskoodinaattori, neljä erityisasiantuntijaa sekä suunnittelijoita kunnissa.

Hankejohtaja koordinoi ja seuraa koko rakenneuudistushankkeen toteutusta. Hankejohtaja vastaa vapaaehtoisesta alueellisen valmistelun koordinoinnista.

Projektipäälliköt vastaavat osa-alueiden 2 ja 3 toimeenpanosuunnitelmasta, arvioivat resurssitarpeen ja koordinoivat sekä ohjaavat toimenpiteiden toteuttamista suunnitelman ja STM:n päätöksen mukaisesti.

Hankkeen osa-alueen 2 eri toimenpiteiden toteuttaminen vaatii n. 130 henkilötyökuukauden resursseja hankkeen hallinnoijalta ja osatoteuttajilta.

Hankkeen osa-alueen 3 eri toimenpiteiden toteuttaminen vaatii n. 270 henkilötyökuukauden resursseja hankkeen hallinnoijalta ja osatoteuttajilta.

Rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa palkataan erityisasiantuntijoita ja suunnittelijoita tukemaan kuntia suunnitelman mukaisten tavoitteiden edistämiseksi esim. kokonaisarkkitehtuurin, palvelutietovarannon, kuntien tiedonhallintamallin sekä palveluketjujen yhteisen hallintamallin yhdenmukaiseen kuvaamiseen.

Kaikkien kuntien kanssa käydään neuvottelut kanssa ja jokaista osatoteuttajaa ja hallinnoijaa pyydetään nimeämään ja tarjoamaan omasta organisaatiosta käytettävissä olevat resurssit. Tämän jälkeen laaditaan esitys tarjotuista resursseista ja valitaan alueellisesti kattava ja parhaat mahdolliset osaajat eri toimenpiteisiin. Sen jälkeen laaditaan joko toimeksiantosopimus tai sovitaan kuntakohtainen resursointi kunkin luovuttavan osatoteuttajan kanssa. Sosiaalihuollon kokonaisuudessa kirjaimiseen, Kanta-palveluiden käyttöönottoon ja alueellisen yhtenäisen toimintamallin luomiseen sekä vanhojentietojen arkistointiin hyödynnetään alueen Inhouse-toimijan LapIT työpanosta suunnittelu- ja koordinaatiotyön osalta.

Mikäli osatoteuttajien organisaatioista ei löydy käytettäväksi tarjottavia resursseja tai osatoteuttajien organisaatioissa ei ole tarvittavaa osaamista osa-alueiden 2 ja 3 toimenpiteiden toteuttamiseksi, voidaan tarvittavaa osaamista hankkia rekrytoimalla henkilöitä hankkeeseen tai ostaa tarvittavaa osaamista asiantuntijapalveluina. Asiantuntijapalveluihin liittyen tehdään molempien hankkeiden yhteinen asiantuntijapoolikilpailutus.

Hankkeen osa-alueen 4 OT-keskuksen kehittämisen vastuu ja koordinointi ovat Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirillä POPSote-hankeessa, johon liittyen Lappiin on palkattu aluekoordinaattori Teija Moisanen.

Hankehenkilöstö:

Hankejohtaja	
Projektipäällikkö (osa-alue 2)	Ilari Sainio
Projektipäällikkö (osa-alue 3)	Sirpa Hakamaa
Saamelaisten palveluiden koordinaattori	Riitta Lehtola
Osallisuuskoodinaattori	Heljä Rahikkala
Suunnittelija, digipalveluyksikkö	Maria Martin
Suunnittelija, digipalveluyksikkö, PTV	Tuomas Laajanen

Erityisasiantuntija, digipalveluysikö ja etäpalvelut	Pia Yliräisänen-Seppänen
Erityisasiantuntija, digipalveluysikkö ja virtu.fi-palvelut	Maarit Pirttijärvi
Suunnittelija, tietojärjestelmien yhtenäistämisen	Salla Hautajärvi
Suunnittelija, oma olo -käyttöönnotto	Maarit Hoppula (50 %) ja Mari Tervo 1.3.2021 alkaen (50 %)
Suunnittelija, vanhojen tietojen arkistointi	
Suunnittelija, kirjaamisen kehittäminen ja terveydenhuollon Kanta-palvelut	
Suunnittelija	Hanna Saramaa, YTM (50%)
Toimistosihteeri	Paula Rantala (40 %)
Taloussihteeri	Tiina Ylikangas (10 %)

2.5 Sote-uudistushankkeiden johtoryhmä

Tulevaisuuden sote-keskushankkeella ja Rakenneuudistusta tukevalla hankkeella on yhteinen johtoryhmä, joka linjaa ja edistää sote-uudistushankkeiden hankesuunnitelmien mukaista etenemistä, yhteen sovittaa toteuttamista, valmistelee ohjausryhmän ja maakunnalliset laajemmat sote-uudistukseen liittyvät kokoukset.

Johtoryhmän muodostavat:

- Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymän johtaja Anita Lammassaari
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kehitysjohtaja Kaisa Kostamo-Pääkkö
- Tulevaisuuden sote-keskushankkeen hankejohtaja Rea Karanta
- Rakenneuudistusta tukevan hankkeen hankejohtaja
- Rakenneuudistusta tukevan hankkeen osa-alue 2:n projektipäällikkö Ilari Sainio
- Rakenneuudistusta tukevan hankkeen osa-alue 3:n projektipäällikkö Sirpa Hakamaa

Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymän hallitus vastaa hankkeiden toteutumisesta valtion-avustuspäätösten edellyttämällä tavalla, seuraa hankkeiden etenemistä ja päättää hankkeita valvovalle sosiaali- ja terveysministeriölle tehtävistä mahdollista muutoksista hankkeiden sisältöön tai talousarvioon ja päättää hankkeiden hankinnoista niiltä osin kuin päätösvalta ei ole Kolpeneen kuntayhtymän johtajalla tai hankejohtajilla.

2.6 Rakenneuudistusta tukevan hankkeen poliittinen seurantaryhmä

Hankkeiden kuntavierailujen yhteydessä esitettiin toive nimetä sote-uudistuksen toteutumisesta seuraava poliittinen seurantaryhmä. Maakunnan kuntia, molempia sairaanhoitopiirejä, Saamelaiskäräjää, Lapin liittoa, Lapin pelastuslaitosta ja Kolpeneen palvelukeskusta on pyydetty nimeämään edustaja ja varaedustaja seurantaryhmään luottamus- tai viranhaltijajohdosta. Pääsopijajärjestöjä pyydettiin esittämään seurantaryhmään kaksi yhteistä jäsentä ja varajäsentä. Jäsenesitykset puuttuivat Lapin liitolta, Lapin pelastuslaitokselta, Kolarin, Muonion, Sodankylän ja Utsjoen kunnilta. Seurantaryhmän tehtävänä on ensi sijassa toimia keskustelu- ja tiedonvälityksen foorumina, jossa seurataan sote-rakenneuudistushankkeen toteutumisesta ja annetaan palautetta ohjausryhmälle ja hankehallinnoijalle rakenneuudistus -hankkeen tavoitteiden toteutumisesta. Seurantaryhmän tehtävät tarkentuvat hankkeen edetessä. Seurantaryhmä järjestäytyy ensimmäisessä kokouksessaan, jossa valitaan

puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat. Järjestäytymiskokouksen kutsuu koolle Kolpeneen kuntayhtymän johtaja.

Poliittisen seurantaryhmän jäsenet:

(saadut esitykset jäseniksi (tilanne 4.1.2021))

Organisaatio	Jäsen	Varajäsen
Lapin liitto		
Lapin pelastuslaitos		
Länsi-Pohjan sosiaali- ja terveydenhuollon sairaanhoitopiiri	Hallituksen jäsen Hilka Halonen hilka.halonen@kemi.fi	Hallituksen jäsen Matti Lankila matti.lankila@tornio.fi
Lapin sairaanhoitopiiri		
Lapin kunnat	Enontekiö Valtuuston puheenjohtaja Seppo Alatörmänen seppo.alatormanen@enontekio.fi	Valtuuston I varapuheenjohtaja Birgitta Eira birgitta.eira@enontekio.fi
	Inari Valtuuston puheenjohtaja Anu Avaskari anu.avaskari@gmail.com	Kunnanhallituksen jäsen Miia Kärnä miia@lapinloitsu.fi
	Kemi Kaupunginhallituksen jäsen Sirpa Niskala sirpa.niskala@kemi.fi	Sosiaali- ja terveystalautakunnan jäsen Sari Auvinen sari.auvinen@kemi.fi
	Kemijärvi kaupunginhallituksen puheenjohtaja Lea Koskela lea.koskela@kemijarvi.fi	Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Jarkko Kotilaine jarkko.kotilaine@kemijarvi.fi
	Keminmaa Valtuuston puheenjohtaja Tommi Lepojärvi tommi.lepojarvi@keminmaa.fi	Kunnanhallituksen II varapuheenjohtaja Soili Rautio soili.rautio@keminmaa.fi
	Kittilä Pekka Rajala pekka.rajala@kittila.fi	Tarmo Salonen tarmo.salonen@kittila.fi
	Kolari	
	Muonio	
	Pelkosenniemi Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Anna-Maija Laukkanen anu.laukkanen@pelkosenniemi.fi	Hyvinvointilautakunnan varapuheenjohtaja Aino Kulpakko aino.kulpakko@pelkosenniemi.fi

	Pello Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Janne Pakisjärvi janne.pakisjarvi@pello.fi	Hyvinvointilautakunnan varapuheenjohtaja Marja Huusko marja.huusko@pello.fi
	Posio Kunnanhallituksen puheenjohtaja Olavi Lehtiniemi olavi.lehtiniemi@posio.fi	Valtuuston puheenjohtaja Marjo Hautala marjo.hautala@posio.fi
	Ranua Kunnanhallituksen jäsen Ulla Ilvesluoto ulla.ilvesluoto@hotmail.com	Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Tiina Torvinen tiina.torvinen@ranua.fi
	Rovaniemi Kaupunginhallituksen jäsen Maarit Simoska maarit.simoska@rovaniemi.fi	Kaupunginhallituksen jäsen Harri Rapo harri.rapo@rovaniemi.fi
	Salla Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Petteri Salmijärvi petteri.salmijarvi@salla.fi	Kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Lauri Ainasto lauri.ainasto@salla.fi
	Savukoski Kunnanvaltuuston puheenjohtaja Jouko Savukoski jouko.savukoski@savukoski.fi	Sosiaalilautakunnan puheenjohtaja Marja-Liisa Kelloniemi marja-liisa.kelloniemi@savukoski.fi
	Simo Valtuuston puheenjohtaja Martti Ruotsalainen martti.ruotsalainen@simo.fi	Kunnanhallituksen puheenjohtaja Helena Hamari helena.hamari@simo.fi
	Sodankylä	
	Tervola Kunnanhallituksen varapuheenjohtaja Pertti Hemminki pertti.hemminki@tervola.fi	Sosiaali- ja terveyslautakunnan puheenjohtaja Marja-Liisa Vaara marja-liisa.vaara@tervola.fi
	Tornio Kaupunginvaltuutettu, kaupunginhallituksen jäsen Olli Rainio olli.rainio@tornio.fi	Kaupunginvaltuutettu, kaupunginvaltuuston II varapuheenjohtaja Jan-Mikael Hakomäki jan-mikael.hakomaki@tornio.fi

	Utsjoki Kunnanvaltuuston jäsen Antti Katekeetta antti.katekeetta@gmail.com	Valtuuston puheenjohtaja Mika Aikio mika.aikio@utsjoki.fi
	Ylitornio Kunnanhallituksen jäsen Heli Syväjärvi heli.syvajarvi@ylitornio.fi	Sivistyslautakunnan varapuheenjohtaja Marjo Petäjaniemi marjo.petajaniemi@ylitornio.fi
Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä	Hallituksen puheenjohtaja Juha Taanila juha.taanila@kemi.fi	Hallituksen jäsen, rakennustoimikunnan pj Raimo Haapakoski raimo.haapakoski@savukoski.fi
Saamelaiskäräjät	Hallituksen I varapuheenjohtaja Anni Koivisto anni.koivisto@samediggi.fi	Hallituksen puheenjohtaja Tuomas Aslak Juuso tuomas.juuso@samediggi.fi
Maakunnan pääsopijajärjestöt	Antti Väänänen, JUKO ry, pääluottamusmies LSHP antti.vaananen@lshp.fi Piiju Leppänen (Sote ry), piiju.leppanen@superliitto.fi	Anssi Vuolio (Jau), alueasiamies anssi.vuolio@jytyliitto.fi Eija Lampela (Sote ry), eija.lampela@lpshp.fi
Hankejohtaja		
Sihteeri	Hanna Saramaa hanna.saramaa@kolpene.fi	

3. Seuranta ja arviointi

Sote-uudistushankkeiden seuranta ja arviointi toteutetaan ministeriön antamien ohjeiden mukaisesti. Hankkeessa sitoudutaan käyttämään valtionhallinnon Hankesalkku-palvelua hankkeen etene-
misen ja tavoitteiden saavuttamisen seuraamiseksi. Ohjausryhmä seuraa ja arvioi hankkeiden ete-
nemistä.

Tulevaisuuden sote-keskushankkeen arvioinnista on laadittu erillinen suunnitelma, jonka mukaan toteutetaan hankkeen oma-arviointi. Oma-arviointi liitetään suunnitelman mukaisesti Innokylään kaksi kertaa vuodessa. Kuntakohtaisen kehittämisen arviointi tapahtuu kunnissa laadittujen suunnitelmien mukaisesti hankkeen tukemana.

4 Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa hankkeen toimeenpanosuunnitelma

4.1 Kehittämistoiminnan tuki

Tulevaisuuden sote-keskushanke tukee hankkeen osa-alueilla kuntia palveluiden kehittämisessä. Kuntien kanssa laaditaan kehittämistoiminnan suunnitelmat ja suunnitelmien toteuttamisessa tuen saa hankkeen kautta hankkeeseen palkatuilta asiantuntijoilta tai hankkeen kautta hankittavan asiantuntijapalvelun kautta. Tarvittaessa kunta voi irrottaa omaa henkilöstöä kehittämistoimiin hankkeen maksamille kehittämisjaksoille. Kehittämisjaksojen sisällöt suunnitellaan erikseen kuntakohtaisen hanketyön edetessä.

Tulevaisuuden sote-keskus Lapissa hanke ja Rakenneuudistusta tukeva hanke kilpailuttavat asiantuntijapalvelut puitejärjestelynä hankkeiden ajalle.

Kuntakohtaisen kehittämistyön ohella hanke tukee monitoimijaisista yhteistyötä yli kuntarajojen ja seutukunnittain koordinoimalla palveluketjujen kehittämisverkostoja ja muita yhteistyöverkostoja kuten esimerkiksi maakunnallista perhepalveluiden verkostoa tai Rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa esimerkiksi digipalveluyksikön verkostoa.

Osallisuudesta ja sidosryhmäyhteistyöstä on laadittu oma tarkentava suunnitelmansa.

4.2 Sote-keskuksen kehittäminen

4.2.1 Avosairaanhoidon kehittäminen

Tavoitteet:

- Sosiaali- ja terveyskeskuksissa kehitetään palveluiden saatavuutta alueellisesti, monialaisena ja monitoimijaisena yhteistyönä. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön toimintatapoja ja työkaluja, joiden on todettu parantavan hoitoon pääsyä ja palveluiden saatavuutta. Toimintaa kehittämällä hoitoon pääsy paranee ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin pääsee lakien edellyttämässä ajassa.
- Sosiaali- ja terveyskeskuksissa otetaan käyttöön vaikuttaviksi todettuja työskentelytapoja ja ennaltaehkäiseviä työmalleja. Vaikuttavat työskentelytavat edes auttavat hoitoon ja palvelun piiriin pääsyssä ja tehostavat hoidon/palvelun sisällöllistä laatua ja vaikuttavuutta.

- Sosiaali- ja terveyskeskuksessa otetaan käyttöön uusia sähköisiä palveluita ja edistetään jo käytössä olevien sähköisten palveluiden käyttöä palveluiden saatavuuden edistämiseksi koko maakunnan alueella. Palveluiden yhdenvertaisuus, yhdenmukaisuus ja saatavuus paranevat sähköisten palveluiden käyttöönotolla.

Toimeenpanosuunnitelma:

Sote-keskusten kehittämisessä tarkoituksena on, että kunnat hyödyntävät oman työn kehittämisessä hankkeen asiantuntijatukea. On tärkeää, että palveluiden kehittämistarve tunnistetaan organisaatiosta sisältäpäin. Hyvin suunnitellussa ja onnistuneessa muutosprosessissa koko organisaatio on sitoutunut muutokseen ja ymmärtää muutoksen lähtökohdat sekä tavoitteet.

Kehittämiskonseptin suunnittelu ja luonti

Kuntakohtaisen avosairaanhoidon vastaanottotoimintojen kehittämistyön tueksi suunnitellaan kehittämistyön sisällöt ja kehittämissuunnitelmapohjat. Tähän suunnitteluun käytetään asiantuntijapalveluita. Kehittämistyön käynnistyessä kunnat kuvaavat hanketyöntekijöiden tukemana omissa kehittämissuunnitelmissaan oman vastaanottotoiminnan nykytilaa, kehittämistarpeita, asettavat tavoitteet ja toimenpiteet kehittämiselle sekä kehittämistoimien arviointimittarit. Kehittämistoimien arvioinnissa voidaan hyödyntää jo aiemmin todettuja hyviä käytäntöjä ja näkökulmia (mm. Tuusulan ja Kolarin kehittämismallia).

Kuntakohtaisten avosairaanhoidon kehittämistoimien suunnittelu ja kehittämistoimen käynnistäminen

Kuntien avosairaanhoidon vastaanottotoimintojen kehittämistä käydään läpi kuntien kanssa ja keskustellaan kuntien mahdollisuuksista ja tarpeista kehittää vastaanottopalveluitaan. Kuntakohtainen kehittämistyön suunnitelmat laaditaan vastaanottopalveluiden kehittämisestä hankkeen tuella. Hanke tukee suunnitelmien laadinnassa, kehittämistoimien toteuttamisessa ja toimien arvioimisessa hanketyöntekijöiden toimesta tai asiantuntijapalveluiden avulla. Kehittämistyön yhteydessä käydään läpi hyviksi koettuja käytäntöjä muualla ja tarkastellaan kuntien toimintakäytäntöjä ja niissä tehtäviä muutoksia. Kuntakohtaisessa suunnitelmassa huomioidaan vastaanottotoimintojen kehittäminen kokonaisuutena ja suunnitelmaan sisällytetään ennaltaehkäisevien toiminta- ja työskentelymallien käyttöönotto, monikanavaisten palveluiden kehittäminen (mm. Oma-olopalvelut, Virtun käytön laajentaminen) sekä palveluohjauksen ja neuvonnan kehittäminen.

Kehittämistyötä vaiheistetaan ja kehittämistyön etenemisessä huomioidaan kuntien mahdollisuudet käynnistää kehittämistoimet omissa terveyskeskuksissaan. Kehittämistyö käynnistetään vastaanottopalveluiden kehittämisen sisältöjen läpikäymisellä ja keskusteluilla kehittämistyön edellytyksistä ja vaatimuksista. Keskustelun aikana käydään läpi muualla tehtyä kehittämistä ja kehittämistyön vaikeuttavuutta ja hyötyjä terveyskeskuksen toiminnassa ja asiakkaan saamassa palvelussa.

Vertaiskehittämisryhmien muodostaminen avosairaanhoidon vastaanottotoiminnan kehittämisen edistämiseksi

Kuntakohtaisen kehittämisen ohella edistetään kuntien välistä kehittämistä ja yhteistoimintaa vertaiskehittämisryhmiä perustamalla ja vetämällä.

Palveluohjauksen ja neuvonnan suunnittelu ja kehittämistoiminen käynnistäminen

Palveluohjauksen ja neuvonnan käytäntöjä selvitetään kunnissa ja kehittämistoiminta sisällytetään kuntakohtaiseen suunnitelmaan. Kehittämistoimin tuetaan kunnan palveluiden näkyvyyttä ja tarjontaa, jotta asiakas löytää helposti tarvitsemaansa tietoa ja saa neuvontaa ehkäisevästi, matalalla kynnyksellä, monikanavaisesti sekä tarvittaessa ohjautuu oikean palvelun piiriin mahdollisimman vähillä yhteydenotoilla. Tuetaan kuntia yhteistyössä Rakenneuudistusta tukevan hankkeen kanssa kokemaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ajantasaiset tiedot palvelutietovarantoon.

Ennaltaehkäisevien toiminta- ja työskentelymallien selvittäminen ja käyttöönoton tuki

Kehittämistyössä edistetään vaikuttavien toiminta- ja työskentelymallien käyttöönottoa. Hankkeen aikana selvitetään kuntakohtaisia käytänteitä kansansairauksien hoidossa ja yhtenäistetään vaikuttavien toimintamallien käyttöä. Selvitetään ja otetaan käyttöön kunnissa elintapaohjauksen hyviä käytäntöjä ja malleja. Kartoitetaan olemassa olevia terveystalennuksia ja edistetään niiden käyttöönottoa. Selvitetään kuntakohtaista potilas- ja asiakaslähtöisen terveys- ja hoitosuunnitelman käytön tilannetta. Käydään läpi potilas- ja asiakaslähtöisen suunnitelman käyttöönoton hyötyjä. Edistetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden kanssa kokonaisvaltaisen asiakassuunnitelmien käyttöönottoa ja suunnitellaan tuen tarve.

Elintapaohjauksen tarjottimen kehittämisen reunaehtojen selvittäminen ja kehittämissuunnitelman laadinta

Hankkeen aikana selvitetään elintapaohjauksen tarjottimen kehittämisen reunaehtoja ja kehittämistapoja ja laaditaan tarkentava suunnitelma tarjottimen rakentamiselle. Kehittämisen aikana perehdytään muualla tehtyyn kehittämistyöhön ja otetaan hyviä käytäntöjä käyttöön. Hankkeen aikana selvitetään tarjottimen kehittämisen teknisiä edellytyksiä. Selvityksen laadinta ja kehittämissuunnitelman täsmennykset tehdään yhteistyössä kuntien, kolmannen sektorin toimijoiden ja järjestöjen kanssa yhteistyössä.

Sote-keskusten kehittämisen yhteydessä kartoitetaan ja suunnitellaan järjestöjen tarjoama tuki/yhteistyön mahdollisuus terveyden edistämisen työhön. Selvitetään kolmannen sektorin toimijat, järjestöt ja tuodaan ne mukaan sote-palveluiden kehittämiseen omien ”palvelutarjottimien” osalta. Vahvistetaan järjestöyhteistyötä osana avovastaanottojen, mielenterveys- ja päihdepalveluiden, perhepalveluiden sekä ikäihmisten palvelukokonaisuutta. Yhteistyötä tehdään Rakenneuudistusta tukevan -hankkeen osallisuuskoordinaattorin kanssa.

Monikanavaisten palveluiden käytön selvittäminen, palveluiden käyttöön oton laajentamisen suunnittelu ja käyttöönotto

Sosiaali- ja terveyskeskuksissa edistetään sähköisten palveluiden käyttöä. Kuntakohtaisesti kartoitetaan palveluiden käyttöä ja selvitetään tuen tarpeet. Tarkoitus on laajentaa etä-, mobiili- ja Virtupalvelun käyttöä ja mahdollistaa tuen saanti yhteistyössä digipalveluyksikön kanssa. Kunnille käydään jo olemassa olevia palveluita läpi ja kerrotaan palveluiden laajentamisen mahdollisuuksista. Selvitetään yhteistyössä Rakenneuudistusta tukevan hankkeen kanssa Omaolo- ja Terveyskylä-palveluiden käyttöönottoa ja toteutusta kunnissa. Selvitetään digitaalisten neuvonta- ja itsepalveluiden käyttöönottoa. Edistetään kuntia ottamaan käyttöön sähköisiä asiointi ja omahoitopalveluja. Sähköisten palveluiden käyttöönotto suunnitellaan kuntien kanssa yhteistyössä. Sähköisten palveluiden käyttöönoton edellyttämä ammattilaisten osaamisen tuen tarpeet selvitetään ja osaamisen tueksi suunnitellaan koulutusta ja palveluiden käyttöönoton oikea-aikainen tuki.

Ammattilaisten välisten konsultaatiokäytäntöjen selvittäminen ja kehittämisen tukeminen

Selvitetään jo olemassa olevia ammattilaisten välisten konsultaatio-, viestinvälitys- sekä työparipalvelujen kehittämisen käytäntöjä. Vastaanottotoimintoja kehittäessä selvitetään konsultaatiokäytäntöjen kehittämisen tarpeita ja erityistason osaamisen saamista perustasolle. Kehittämistyössä tehdään yhteistyötä erikoissairaanhoidon toimijoiden kanssa vahvistaen jo olemassa olevia hyviä käytäntöjä.

4.2.2 Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Tavoitteet:

- Aikuisten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita on tarkasteltu yhteistyössä perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden kesken. Työnjaosta ja yhteistyökäytännöistä on sovittu eri toimijoiden välillä. Hoidon tarpeenarviointia on kehitetty ja yhtenäistetty.
- Matalankynnyksen hoitoon pääsy paranee aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa.
- Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluissa hyödynnetään monikanavaisia palveluita (esim. digitaalisia palveluita).

Tarkennettu toimenpidesuunnitelma:

Hoito- ja palveluketjun mallintamisen suunnittelu, työskentelyn käynnistäminen

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden osalta suunnitellaan ja mallinnetaan monitoimijaisessa yhteistyössä (perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon ammattilaiset, KELA sekä järjestöt ja kokemusasiantuntijat) palveluketju. Mallintamisessa määritellään esimerkiksi matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut, kuntoutuspalvelut sekä ennaltaehkäisevät toimintamallit. Palveluketjun/ketjujen mallintamiseen kootaan monitoimijainen työryhmä maakunnan alueelta. Palveluketjun suunnittelemisessa ja mallintamisessa hyödynnetään Rakennemuudistusta tukevassa hankkeessa kehitettävän palveluketjujen hallintamallia ja palveluketjua tehdään hallintamallin kehittämisen rinnalla. Hyödynnetään myös valtakunnallista kehittämistyötä palveluketjujen mallintamisessa (Palveluketjujen ja kokonaisuuksien määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja).

Palveluketjutyön eri vaiheissa huomioidaan Recovery-toimintaorientaation (toipumisorientaatio) mukaiset periaatteet. Näitä ovat esimerkiksi asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen palveluiden kehittämisessä ja henkilökohtaisessa toipumisprosessissa sekä palveluiden yhdenvertainen saavutettavuus ja esteettömyys. Matalan kynnyksen hoitoon ohjausta sekä hoitoon hakeutumisen yhteydenottapoja kehitetään osana sotekeskus kehittämistä tiiviissä yhteistyössä mielenterveys- ja päihdepalveluiden ammattilaisten kanssa.

Monikanavaisten palveluiden käytön selvittäminen ja palveluiden käytön laajentaminen

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluissa laajennetaan monikanavaisia palveluita. Kuntien mielenterveys- ja päihdepalveluiden kanssa päivitetään, mitä monikanavaisia palveluita on jo käytössä ja millaisia digitaalisia palveluita tarvitaan esim. sähköiset lomakkeet ja yhteydenotto-pyyntö, chat, kuvapuhelinpalvelut ja konsultaatiot. Recovery-hankkeessa kerättyä tietoa hyödynnetään palveluiden suunnittelussa. Palvelukuvauksissa huomioidaan matalankynnyksen toiminnan periaatteita esimerkiksi palveluiden helppo saatavuus, joustavuus ja monikanavaisuus. Samalla hyödynnetään valmiita selvityksiä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten osaamistarpeista monikanavaisten palveluiden käytössä. Selvitysten pohjalta laaditaan suunnitelmaa osaamisen tukemiseksi monikanavaisten palveluiden käyttöönoton yhteydessä.

Palveluiden kehittämisessä tarkastellaan työskentelykäytäntöjen muutoksien mahdollisuuksia sähköisiä palveluita kehitettäessä. Monikanavaisten palveluiden suunnittelu, käyttöönotto ja arviointi toteutetaan yhteistyössä kuntien ammattilaisten, järjestöjen ja kokemusasiantuntijoiden kanssa. Kehittämistyöstä laaditaan suunnitelma hankkeen tukemana. Monikanavaisten palveluiden kehittäminen toteutetaan tiiviissä yhteistyössä rakennemuudistus- hankkeen ja digipalveluyksikön kanssa. Yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa selvitetään Mielenterveystalo.fi palveluiden käyttöä ja lisätään

tietoisuutta näistä palveluista. Mielenterveystalo.fi tiedottamista suunnitellaan yhteistyössä sairaanhoitopiirien Mielenterveystalo.fi vastuhenkilöiden ja rakenneuudistus hankkeen toimijoiden kanssa.

Matalan kynnyksen hoitoon pääsyn tarkastelu kunnissa ja kehittämissuunnitelmien laadinta

Matalan kynnyksen hoitoon pääsyä tarkastellaan kuntien kanssa ja tehdään suunnitelma tarkastelun pohjalta palveluiden kehittämisestä. Palveluissa ja niiden kuvaamisessa huomioidaan matalan kynnyksen periaatteet sekä toipumisorientaatioon pohjautuvat arvot ja toimintatavat eri tasoilla. Palveluista tiedotetaan saavutettavalla tavalla ja huolehditaan esteettömästä viestinnästä. Matalan kynnyksen hoitoon pääsyn parantamiseksi selvitetään ja suunnitellaan tehostetun ensikäynnin/ käynti kerrallaan mallin mahdollinen koulutus/valmennus ja käyttöönotto. Yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja sairaanhoitopiirien kanssa selvitetään etä- ja vertaisryhmien kehittämistarpeita/mahdollisuuksia. Tämän pohjalta suunnitellaan ja toteutetaan etä- ja vertaisryhmiä yhteistyössä järjestöjen, kokemus- asiantuntijoiden, kuntien toimijoiden ja rakenneuudistushankkeen toimijoiden kanssa. Ammattilaisten osaamista toipumisorientaation periaatteiden tunnistamiseen vahvistetaan muun muassa levittämällä Recovery-hankkeen kehittämistoimenpiteiden tuloksia kesäkuun 2021 loppuun mennessä.

Järjestöjen tarjoamat ja muiden kansallisten mielenterveyspalveluiden käyttöönoton tukeminen ja vahvistaminen

Tiedotetaan olemassa olevista järjestöjen tarjoamista ja kansallisista palveluista esim. Finfamin ja Mielenterveystalon keskusliiton palvelut. HUS:n tuottaman Nettiterapian mahdollisuuksista tiedotetaan Mielenterveystalo.fi palveluista tiedotettaessa.

Päihdepalveluiden kehittämistarpeiden selvitys

Aikuisten matalan kynnyksen päihdepalveluiden kehittämistarpeita selvitetään ja tämän pohjalta laaditaan suunnitelma päihdepalveluiden kehittämisestä yhteistyössä kuntien ja sairaanhoitopiirien kanssa osana sotekeskus kehittämistä. Tehdään myös yhteistyötä käynnissä olevien hankkeiden kanssa.

Asiakasosallisuuden vahvistaminen palveluiden kehittämisessä

Asiakkaiden/potilaiden osallisuuden mahdollisuuksia edistetään ottamalla asiakkaat mukaan palveluketjutyöhön sekä vahvistamalla osallisuutta omassa palveluprosessissa. Kokemusasiantuntijoiden roolia pyritään edistämään osana mielenterveyspalvelujen kokonaisuutta. Palveluiden kehittämisessä tarkastellaan työskentelykäytäntöjen muutoksien mahdollisuuksia sekä sähköisten palveluiden hyödyntäminen matalan kynnyksen palveluiden järjestämisessä.

4.2.3 Sosiaalihuollon tehtävien ja roolien tarkastelu

Tavoitteet:

- Perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteistyö vahvistuu
- Hoidon/palveluiden sisällöllinen laatu ja vaikuttavuus tehostuvat
- Monialainen ja monitoimijainen yhteistyö, erityistason tuki peruspalveluihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaaminen vahvistuvat

Toimeenpanosuunnitelma:

Sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelua toteutetaan sote-keskuksen kehittämisen yhteydessä omana toimenpidekokonaisuutenaan. Kokonaisuuden tarkastelu sovitetaan yhteen muiden kehittämiskokonaisuuksien kanssa sekä osaksi hoito- ja palveluketjutyön suunnittelua ja toteutusta.

Sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelussa otetaan huomioon hankesuunnitelman mukaiset näkökulmat saatavuuden, ennakoinnin, laadun ja vaikuttavuuden sekä monialaisuuden ja yhteen toimivuuden näkökulmista. Yhteisten sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasprosessien arvioinnissa, sujuvuudessa ja kehittämistoimenpiteiden painotuksissa huomioidaan monialaista yhteistyötä koskevien säädösten, yhteistyön toimintaympäristöjen sekä yhteistyön muotojen ja organisoinnin näkökulma.

Sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tilanneanalyysi sote-keskuksen kehittämisessä (01/2021-08/2022)

Tilanneanalyysissä huomioidaan seuraavat ulottuvuudet:

- sosiaalipalvelujen kanssa tehtävän yhteistyön järjestämisen tavat (terveysaseman yhteydessä, kontaktit erikseen sovittuina aikoina, moniammatillinen tiimi, työpari, konsultaatio)
- sosiaalihuollon palveluiden tunnettavuus, löydettävyys ja saavutettavuus
- sosiaalihuollon ohjauksen ja neuvonnan käytännöt osana palveluohjauksen ja neuvonnan kehittämistä
- sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten välisten yhteydenottokäytäntöjen ja yhteydenpidon monikanavaisuus ja tavoitettavuus
- eri ikäisten asiakkaiden/potilaiden sosiaalisten ja erityisen tuen tarpeiden aktiivinen tunnistaminen ja havaitseminen avosairaanhoidon vastaanottotoiminnan yhteydessä (lapset, nuoret, perheet, työikäiset, ikäihmiset, erityisryhmät)
- lakisääteisten velvollisuuksien toteutuminen yhteydenottojen ja ilmoitusten osalta terveydenhuollosta sosiaalihuoltoon palvelutarpeen arvioimiseksi (mm. SHL, LsL, VpL) kiireellisissä ja kiireettömissä tilanteissa
- lakisääteisten velvollisuuksien toteutuminen monialaista palvelutarpeen arviointia vaativissa tilanteissa
- suunnitelmallinen yhteistyö ja toimintakäytännöt monialaisten palvelutarpeen arvioinneissa, asiakassuunnitelmien laatimisessa, vastuu/omatyöntekijän nimeämisissä
- terveyssosiaalityön toteuttamisen tavat osana sosiaalityön rooleja ja tehtäviä sekä yhteen toimivuus sosiaalihuollon kanssa (horisontaalisen ja vertikaalisen integraation vahvistaminen)
- ammattilaisten osaamiseen liittyvät tarpeet (ennakoiva työ, monialainen yhteistyö, työ- ja toimintakyvyn arviointi)
- käytössä olevat aiemmin luodut sote-yhteisiasiakkaiden toimintamallit (useiden palveluiden käyttö, tuen tarve, jokin muu)
- sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelu monituottajakontekstissa (yksityistetyt terveydenhuollon palveluntuottajat)
- asiakkaiden osallisuuden muotojen toteutuminen ja työkäytännöt palveluprosesseissa

Tilanneanalyysi voidaan toteuttaa kunta/toimijakohtaisesti erilaisilla kokoonpanoilla (sote-johto, sote-työntekijät, asiakkaat) etätapaamisina ja muissa toimijoiden olemassa olevissa kokous- ja kehittämisrakenteissa sovitulla tavalla. Tilanneanalyysi voidaan toteuttaa erilaisilla menetelmillä sekä muuta ajantasaista saatavilla olevaa alueellista kehittämistyötä hyödyntämällä. Sosiaalihuollon kehittämistyössä huomioidaan Rakenteellisen sosiaalityön –hankkeessa toteutettavat paikalliset asiakasprosessien nykytila-analyysit sekä sosiaaliseen raportointiin liittyvä kehittäminen.

[Yhteisten sote-asiakkaiden asiakassuunnitelmat ja monialaisen yhteistyön vahvistaminen - Lapin Tulevaisuuden Sote-keskushanke mukana sosiaalihuollon kehittämisohjelmassa 10/2020-12/2021](#)

Sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelua tukee Lapin Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen osallistuminen valtakunnalliseen sosiaalihuollon kehittämisohjelman työikäisten asiakassuunnitelma –pilottiin (TASSU). Lappi on pilottimaakuntana mukana sosiaalihuollon kehittämisohjelman osiossa, jossa tuetaan monialaista ja vaikuttavaa sosiaalityötä strukturoidulla asiakassuunnitelmatyöllä. Pilottimaakuntien valituissa kohteissa kokeillaan uutta sosiaalihuoltolain mukaista työikäisten asiakassuunnitelmaa, johon on integroitu AVAIN-mittari tulevissa sosiaalihuollon asiakirjarakenteissa.

Asiakassuunnitelmapilottiin voivat osallistua ne kunnat, joiden sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä voidaan ottaa käyttöön sosmetan asiakirjarakenteet AVAIN-mittari integraatiolla vuoden 2021 alusta työikäisten asiakassuunnitelmassa. Pilottien kokemusten perusteella toimintatapaa voidaan edistää vuoden 2022 aikana muissa kunnissa ja tukea asiakassuunnitelmien käyttöönottoa myös muilla palvelutehtäväalueilla.

Asiakassuunnitelmapilottien rinnalla THL tarjoaa monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi työpajat ja valmennukset monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi toteutuvat THL:n aikataulujen ja organisoinnin ja toteutustavan mukaisesti vuoden 2021 aikana.

Pilotissa tehdään THL:n ohella yhteistyötä RaKu-hankkeen kanssa asiakastietojärjestelmiin ja kirjaamiseen liittyvässä kehittämisessä sekä Rakenteellisen sosiaalityön –hankkeen (ESR) kanssa. Yhteistyö hankkeiden välillä on käynnistynyt 10/2020 ja kuntakohtaisia esittelyjä asiakassuunnitelman pilotointiin sovitaan 01-03/2020 väliselle ajalle.

[Asiakkaiden osallisuuden vahvistaminen kehittämisessä ja omissa palveluissaan \(12/2020-12/2022\)](#)

Asiakkaiden osallistumisen mahdollisuuksia sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelussa tuetaan. Kehittämisosioihin haetaan kehittäjäasiakkaita ja kokemustoimijoita 01-02/2021 hankkeen eri viestintäkanavia hyödyntäen. Asiakkaiden osallistumisen tueksi toteutetaan kehittäjäasiakasvalmennus, joka käynnistetään maaliskuussa 2021. Myös ammattilaisia tuetaan asiakasosallisuuden vahvistamisessa tiedottamalla asiakasosallisuuden muodoista.

Asiakasosallisuuden vahvistamisessa tehdään yhteistyötä eri tavoin Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen eri kehittämisosioiden, Posken kehittäjäasiakasverkoston, Rakenteellisen sosiaalityön –hankkeen (ESR), MoniSote-hankkeen, Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa –hankkeen sekä RaKu-hankkeen osallisuuskoordinaattorin ja järjestötoimijoiden välillä.

4.2.4 Työttömien työ- ja toimintakyvyn arviointi

Tavoite

- Työttömien työ- ja toimintakyvyn arviointeihin ohjautuminen ja oikea-aikaisuus selkeytyvät

Työttömien työ- ja toimintakyvyn arviointimallien tarkastelu ja palveluketjutyöskentely (10/2020 - 12/2021)

Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon yhteisten toimintamallien tarkastelu työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinneissa toteutetaan sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkastelun sekä avosairaanhoidon nykytilanteen arvioinnin yhteydessä työttömien terveystarkastustoiminnan käytänteiden ja sovitujen työskentelymallien osalta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä toimintamalleja kehitetään Työkyky-hankekokonaisuuden rinnalla. Työskentelyn tueksi kootaan työryhmä työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinnin palveluketjumallin tekemiseen. Työryhmä kootaan alkuvuoden 2021 aikana huomioiden eri sidosryhmät esimerkiksi Lapin liitto, TYP-ohjausryhmä, muut sidosryhmät (Kela, Te, säätiöt) sekä käynnissä olevat hankkeet.

Palveluketjutyössä hyödynnetään sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tilanneanalyysiä sekä avosairaanhoidon kehittämisen kokonaisuutta ja nykytila-analyysiä työttömien terveystarkastukseen ohjautumisen käytäntöihin, käytössä oleviin malleihin sekä suunnitelmalliseen monialaiseen työhön ja ammattilaisten osaamistarpeisiin liittyen. Työskentelyn aikana sovitaan toimijoiden rooleista ja vastuista.

Rakenneuudistusta tukevan hankkeen palveluketjumallin hallintamallin kehittämistyö yhteen sovitaan tähän kokonaisuuteen. Asiakkaiden osallistumisen mahdollisuuksia työttömien työ- ja toimintakyvyn arviointimallien palveluketjutyössä tuetaan sekä ammattilaisten osaamista vahvistetaan vastaavalla tavalla kuin sosiaalihuollon roolien ja tehtävien tarkasteluun liittyvässä kehittämisosiossa.

4.3 Saamenkielen ja kulttuurinmukaiset palvelut

Tavoitteet:

- Saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten perhepalveluiden saatavuus paranee ja laatu vahvistuu. Perhepalveluita kehitetään verkostomaisiksi ja monikanavaisiksi yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulu- ja nuorisotoimen sekä erityispalveluiden kesken. Työntekijöiden ammatillinen tuki vahvistuu.
- Saamenkielen ja kulttuurinmukaisia mielenterveys- ja päihdepalveluita on paremmin saatavilla matalan kynnyksen yhteydenotoilla. Palveluohjaus ja palvelujen yhteentoimivuus perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden kesken on parantunut. Palveluissa ymmärretään alkuperäiskansalähtöisyys ja käytettävät menetelmät tunnistavat saamelaisien kieleen, kulttuuriin ja elämäntapaan liittyvät erityistarpeet.

Perhepalvelut

[Tarkastellaan ja tarkennetaan saamenkielen ja kulttuurinmukaisten palveluiden kehittämiskokonaisuuden sisältöjä](#)

Saamenkielen ja kulttuurinmukaisten perhepalveluiden kehittämiskokonaisuuden sisältöä tarkennetaan saamelaisalueen kuntien ja saamelaiskäräjien kanssa kevään 2021 aikana. Selvityksen aikana käydään läpi kielen ja kulttuurin mukaisten palveluiden kehittämislähtökohtia ja toimeenpanosuunnitelmaa aikatauluineen täsmennetään selvityksen teon jälkeen. Kokonaisuutta toteutetaan hankkeen lapset, nuoret ja perheet kokonaisuuden kanssa rinnakkain. Kevään 2021 aikana kootaan maakunnallinen perhepalveluiden verkosto, jonka toiminnassa huomioidaan kielen- ja kulttuurinmukaisten palveluiden kehittäminen monialaisessa yhteistyössä.

[Tuetaan saamelaisalueen kuntia perhepalveluiden kehittämisessä](#)

Kehittämistyön käynnistyessä saamelaisalueen kuntia tuetaan selvittämään perhepalveluihin ohjautumisen nykytilaa ja tarkastelemaan palveluihin ohjautumisen kehittämisen mahdollisuuksia, selvittää monialaisen yhteistyön tilanne ja mallinnetaan palveluihin ohjautumista. Tuen kehittämiselle saa hankkeen asiantuntijoilta. Kielen- ja kulttuurinmukaisia sähköisiä perhepalveluiden kehittämistä selvitetään.

[Ammattilaisten verkostomaisen yhteistyön tukeminen](#)

Kuntia tuetaan perhepalveluiden osaajaverkoston kokoamisessa yhteen ja ammattilaisten välisen yhteistyökäytäntöjen edistämiseksi yli kuntarajojen.

[Selvitetään osaamistarpeita ja suunnitellaan osaamisen tukirakenteita](#)

Perhepalveluiden henkilöstön osaamistarpeet kulttuurinmukaisten palveluiden järjestämisessä selvitetään ja osaamisvajeesiin suunnitellaan tukirakenteet yhteistyössä eri toimijoiden kesken.

[Kriteeristöjen laadinta ja saamenkielen käännöstarpeiden selvittäminen](#)

Yhdessä Rakennemuutostusta tukevan hankkeen kanssa laaditaan saamekielen kriteeristö perhepalveluihin sekä selvitetään kielellisten materiaalien olemassa oloa ja niiden käyttöä sekä mahdollisia käännöstarpeita.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

[Kielen- ja kulttuurinmukaisen palvelun nykytilan selvittäminen, kehittämistoimien suunnittelu ja käynnistäminen](#)

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden osalta selvitetään palveluiden nykytilannetta kunnissa, palveluihin ohjautumista ja tuetaan kuntia palveluiden kehittämisen suunnittelussa ja toteuttamaan suunnitelman mukaiset toimet palveluihin pääsyn parantamiseksi. Kehittämisen aikana selvitetään saamelaisalueen kuntien mielenterveys- ja päihdepalveluiden käyttöä Norjan SANK:n kautta. Työtä tehdään myös monialaisesti ja rinnakkain mielenterveys- ja päihdepalveluiden hoito- ja palveluketjutyön kehittämisen kanssa.

[Kielen ja kulttuurinmukaisten työstentelykäytäntöjen selvittäminen ja käytäntöjen käyttöönoton tuki](#)

Hankkeen aikana selvitetään kunnissa käytössä olevia saamenkielen ja kulttuurinmukaisia käytäntöjä ja toimintatapoja käyttöä ja tuetaan niiden käyttöönottoa: esim. Mettäterapia, Saamelaisten itsemurhien ehkäisy-suunnitelma Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa, ennalta ehkäisevät yhteisölliset toimintamallit (mm. VIVAT).

Ammattilaisten osaamistarpeiden selvittäminen ja osaamisen tukirakenteiden kehittäminen

Osaamisen vahvistamiseksi selvitetään kielen- ja kulttuurinmukaisen palvelun järjestämisen edellyttämät osaamistarpeet saamelaisalueen kunnissa ja suunnitellaan osaamisen tukirakenteet eri toimijoiden kanssa yhteistyössä. Tukirakenteessa huomioidaan ammatillinen konsultatiivinen tuki sekä koulutuksellinen tuki.

Kriteeristöjen luominen ja asiakastyössä tarvittavien työvälineiden kokoaminen sekä käännöstarpeiden selvittäminen

Rakenneuudistusta tukevan hankkeen kanssa laadittavassa saamenkielen- ja kulttuurimukaisten palveluiden kriteeristöön sisällytetään mielenterveys- ja päihdepalveluiden osio ja keskustelut kuntien kanssa aloitetaan kriteeristöjen luomiseksi. Samalla kootaan yhteen asiakastyössä tarvittavia työvälineitä kuten esim. menetelmiä ja saamenkielistä asiakas/potilas- ja terveyst materiaalia (kyse-lylomakkeet, potilasohjeet, kansanterveysaiheet, terveydentilan/sairauksien seuranta-avakkeet ym.) sekä välitetään koordinoitusti eteenpäin materiaalin kiireellisimpiä käännöstarpeita.

Perhepalveluiden ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämisosioita täsmennetään kunta-keskusteluissa kevään 2021 aikana. Laaditut toimenpiteet toimivat keskustelun pohjana.

4.4 Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Tavoitteet

- Maakunnan alueella kunnissa on toimiva lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kokonaisuus.
- Perheiden peruspalveluita on vahvistettu yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntien koulutoimen, varhaiskasvatuksen, nuorisotoimen ja erityispalveluiden kesken (erikoissairaanhoidon ja lastensuojelu).
- Perheiden palveluita kehitetään verkostomaisiksi ja tuotettavaksi myös monikanavaisesti.
- Lasten- ja nuorten perustason palveluissa kehitetään mielenterveyttä tukevaa, ennalta ehkäisevää työtä ja työmenetelmiä sekä otetaan käyttöön psykososiaalisia menetelmiä yhteistyössä erityistason kanssa.
- Selvitetään, suunnitellaan ja otetaan käyttöön varhaisen tuen ja vanhemmuuden tuen menetelmiä
- Erityistason tukea saadaan monikanavaisesti sairaanhoitopiireistä ja erva-tason OT-keskuksista

Maakunnallisen perhepalveluidenverkoston kokoaminen ja verkostomaisen yhteistyön tukeminen

Kansallisten linjausten mukaan perhekeskus tarkoittaa palveluiden kokonaisuutta, joka sisältää lapsille, nuorille ja perheille suunnatut hyvinvointia ja terveyttä sekä kasvua ja kehitystä edistävät sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palvelut. Perhekeskus tarjoaa osaltaan rakenteen lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalveluiden (sote) ja kuntien sivistyspalveluiden, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -toiminnan ja muiden palveluiden sekä järjestöjen ja seurakuntien toiminnan yhteensovittamiseksi. Perhekeskus mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon perus- ja erityistason keskinäistä integraatiota sekä niiden integraatiota sivistystoimen, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, järjestöjen sekä seurakuntien palvelujen ja toiminnan kesken. Perhekeskus toimii ja sitä johdetaan yhtenä kokonaisuutena (yhteiset tavoitteet, yhteinen viitekehys, arvopohja ja yhdessä sovitut toimintatavat).

Perhekeskustoiminnassa olennaista on verkostomainen työskentely, tämän vuoksi verkostotyön kehittämistä tiivistetään hankkeen tuella. Perhepalveluverkostossa käsitellään perheiden peruspalveluiden ja erityistason palveluiden sekä lastensuojelun kehittämiskohteita maakunnassa. Verkosto koostuu eri hanketoimijat (käynnistetty lastensuojeluhanke, OT-keskuskehittäminen) sekä perhepalveluita järjestävät tahot yhteistyöhön. Hankkeen aikana jatketaan alueellisen perhekeskusverkoston vahvistamista ja koordinoimista, tämän lisäksi kartoitetaan seutukuntien tarpeita yhteistyön kehittämiseksi kuntarajojen yli esim. seutukunnallinen lastenvalvoja. Tuetaan jo olemassa olevia seutukunnallisia toimintamalleja ja kehitetään yhteistyössä seutukuntien alueella tarjottavia perheiden palveluita.

Perhekeskustoimintojen tarkastelu ja kuntien kehittämissuunnitelmien laadinta

Olemassa olevien perhekeskusten toimintaa kehitetään sekä kuntien perhepalveluita ja niiden monialaista yhteistyötä ja osaamista vahvistetaan. Kunnat kontaktoidaan kehittämistyön suunnittelemiseksi huomioiden kuntien alustavat sitoumukset ja kehittämistarpeet. Kuntien kanssa laaditaan suunnitelma ja aikataulutetaan kehittämistyön eri vaiheet. Kunnissa järjestetään esimerkiksi työpaikkoja kehittämissosioiden eteenpäinviemiseksi. Kehittämistyön tarkoitus on tukea kuntien toimijoita perhepalveluiden sekä perhekeskusten toiminnan kehittämisessä. Tässä työssä huomioidaan myös kolmannen sektorin, seurakuntien ja erityistason palveluiden yhteistyö. Perhekeskuksien ja perheiden

palveluiden tehtävänä on edistää ja seurata lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia, tukea vanhemmuudessa ja parisuhteessa ja tarjota varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta. Lisäksi tukea tarjotaan sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen ja ehkäistään lähisuhdeväkivaltaa. Perheiden monimuotoisuus mukaan lukien monikulttuurisuus huomioidaan palveluiden tarjoamisessa. Edellä mainitut osa-alueet huomioidaan kehittämissuunnitelmien laadinnassa yhdessä kuntien ja verkostojen kanssa.

Kuntien monialaisissa verkostoissa, sivistyspalvelut kytketään osaksi perhekeskustoiminnan kehittämistä jo varhaisessa vaiheessa niin paikallisesti kuin alueellisesti. Vahvistetaan alueiden työnteekijöiden osaamista palveluiden tuottamisessa monikanavaisesti ja hyödyntämään asiakasprosessien eri vaiheissa suunnitelmallisesti. Vahvistetaan sote- ja sivistysalan yhteistyötä esim. juurruttamalla ja kehittämällä Koulupoissaolot- varhainen tuki mallia. Lapsille ja nuorille kohdennetut nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut ovat tärkeä osa perhekeskusverkostoa ja terveyden- ja hyvinvoinnin edistämistä.

Palveluohjauksen kehittämisen suunnittelu ja kehittämistoimissa tukeminen

Lapsiperheiden palveluohjauksen kehittäminen toteutetaan osana perhekeskustoimintamallia siten, että hyödynnetään kuntaliiton geneeristä palveluohjauksen mallia sekä aiemmissa hankkeissa tehtyä palveluohjauksen prosessikuvausta (LAPE). Palveluohjauksen tulee olla osittain ajasta ja paikasta riippumatonta. Tämä edellyttää digitaalisten palveluiden käyttöönottoa ja jo olemassa olevien palveluiden käytön tehostamista. Palveluohjauksessa ammattilaiset voivat hyödyntää virtuaaliassistenttia osana palveluohjauksen prosessia. Tällä tavoin pyritään tuottamaan varhaisen tuen palveluita ennaltaehkäisevästi ja saavutettavaksi etänä. Selvitetään olemassa olevien palvelutietovarantojen hyödyntämistä tekoälyn tukena. Sähköisen perhekeskuksen palvelut ovat yksi osa kuntien palveluohjauksessa hyödynnettävää tukea perheille.

Kehittämistyössä huomioidaan perheiden monimuotoisuus sekä erityispiirteet. Tavoitteena on tukea perheitä varhaisessa vaiheessa siten, että perhekeskusverkoston kautta koko perhe tulisi tarvitsemansa tuen piiriin varhaisessa vaiheessa. Palveluiden saatavuutta parannetaan ja varmistetaan perhekeskuspalveluiden kynnyksettömyys. Kehittämistyössä ovat mukana seurakunnat sekä kolmannen sektorin toimijat ja järjestöt. Palveluohjaukselta lähdetään kehittämään kuntakohtaisesti ja kuntien tarpeista lähtien. Kuntien kehittämistarpeet ja -tavoitteet käydään läpi kuntakohtaisissa tapaamisissa. Tällöin tehdään myös tarkemmat toimintasuunnitelmat palveluohjauksen kehittämiseksi. Palveluohjauksen kehittämisessä huomioidaan LAPE-hankkeen aikana koottu palveluohjaajien verkosto. Tarkoituksena on koollekutsua maakunnallinen lapsiperheiden palveluohjaajien verkosto kehittämistyön tueksi sekä kuntien lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämiseksi.

Monikanavaisten palveluiden käytön tarkastelu ja sähköisen perhekeskuksen kehittäminen

Kehitetään lapsi- ja perhepalveluiden saatavuutta siten, että ne ovat asiakaslähtöisiä ja monikanavaisia (digitaalisuus). Monipuolisten digitaalisten palveluiden kehittämisessä hyödynnetään esimerkiksi Virtu.fi ja Terveyskylä.fi alustoja. Juurrutetaan astman digihoitopolkua ja selvitetään mahdollisuuksia muiden digihoitopolkujen kehittämiseen Terveyskylä.fi alustalla. Tehdään tarpeenmukaista yhteistyötä LSHP:n sähköisen etäpäivystyksen ja sähköisen hoidontarpeen arvioinnin kehittämisessä. Digitaalisten palveluiden kehittämisessä tehdään yhteistyötä Lapin rakenneuudistus-hankkeen kanssa.

Perhekeskusten palveluita täydentävänä kokonaisuutena kehitetään maakunnallisen sähköisen perhekeskuksen palveluita. Sähköisen perhekeskuksen kehittämisessä seurataan kansallisen kehittämistyön linjauksia. Maakunnallisen sähköisen perhekeskus kehittämistyön tarkoituksena on luoda lasten, nuorten ja perheiden palveluille yksi yhteinen alusta, josta palvelut löytyvät sähköisessä

muodossa. Maakunnallisen sähköisen perhekeskuksen sisältöjen määrittelyssä hyödynnetään edellisen valmistelun aikana tehtyjä esiselvityksiä (STM raportit ja muistiot 57/2018) tämän lisäksi sisältöjen määrittelyssä tarkistellaan jo olemassa olevien sähköisten palveluiden (esim. Virtu.fi) palveluita ja toiminnallisuuksia. Jo olemassa olevien sähköisten palveluiden käyttöä tehostetaan ja lisätään työntekijöiden valmiuksia etäpalveluiden hyödyntämiseen ja digipalveluiden tehokkaampaan käyttämiseen asiakastyössä kiinnitetään erityistä huomiota. Tärkeää on tehdä yhteistyötä järjestöjen, seurakuntien ja muiden tahojen kanssa jo varhaisessa vaiheessa, tällöin voidaan välttää palveluiden päällekkäisyys.

Kehittämistyössä määritetään yhdessä kuntien kanssa tavoitteet etäpalveluiden hyödyntämiselle asiakastyössä, käydään läpi tarpeita eri toimijoiden kesken (Suoraan asiakkaille suunnatut verkkopalvelut, chat, ryhmächat- palvelut, ammattilaisten välinen yhteydenpito, Virtuaaliassistentin hyödyntäminen, Walk-in tyyliset etätapaamistoiminnot, sähköisen ajanvarauspalvelu ja palveluohjauksen tehostaminen). Kuvataan palveluprosessien rakentuminen asiakkaan ja kunnan tarpeiden mukaisesti. Työntekijöitä koulutetaan uudenlaisten etätyökalujen hyödyntämiseen asiakastyössä yhtenä osana monikanavaista palvelurakennetta. Tavoitteena on koota sähköisessä perhekeskuksessa tarvittavat palvelut helposti käytettäväksi ja saavutettavaksi kokonaisuudeksi, tarkoitus on, että edellä mainitut toimet luovat sisällön sähköiselle perhekeskukselle. Sähköinen perhekeskus rakennetaan virtu.fi alustalle.

Monialaisen yhteistyön vahvistamisen tukeminen

Hyödynnetään aiemmissa hankkeissa esim. LAPE tuotettua tietoa ja monialaisia toimintatapoja ja jatketaan Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman toimeenpanoa hallitusohjelman mukaisesti. Monialaisen yhteistyön vahvistamisessa hyödynnetään THL:n kehittämistyötä ja verkkokoulutusmateriaalia Luo luottamusta- suojele lasta. Lasten kaltoinkohtelun ennaltaehkäisyn ja tunnistamisen monialaisen yhteistyön vahvistaminen esim. hyödyntäen THL:n Luo luottamusta- puutu väkivaltaan verkkokoulutusmateriaalia ja Barnahus- hankkeessa kehitettyjä toimintatapoja.

Selvitetään palvelupolun tarvetta lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa yhteistyössä kuntien ja sairaanhoitopiirien toimijoiden kanssa ja tarpeen mukaisesti suunnitellaan ja toteutetaan palvelupolkutyöskentely. Tiedotetaan lasten ja nuorten neuropsykiatrisesta palvelupolusta kuntien tapaamisissa ja koulutuksissa Lapin sairaanhoitopiirin kunnissa. NEPSY-yhdyshenkilötoimintaa kehitetään ja järjestetään alueellinen koulutus lasten ja nuorten neuropsykiatrisesta palvelupolusta Lapin sairaanhoitopiirin kanssa keväällä 2021. Selvitetään Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin mahdollista yhteistyötä nuorten neuropsykiatrisen palvelupolun laadinnassa. Selvitetään mahdollisuutta ADHD-digihoitopolkuun yhteistyössä Terveyskylä.fi kanssa.

Mielenterveyttä tukevien ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tuen menetelmien läpikäynti ja käyttöönotosta sopiminen

Lasten ja nuorten mielenterveyttä tukevia ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tuen menetelmiä suunnitellaan ja käyttöönotosta sovitaan yhteistyössä alueen ammattilaisten kanssa. Voimaperheet-huomaa hyvä lapsessasi ohjelmaa juurrutetaan Lapissa ja seurantaraportit toimitetaan kunnille. Tammikuussa 2021 aloitetaan Voimaperheet- ole läsnä lapsellesi- ohjelma Lapin kunnissa. Koulutusta Voimaperheet-ohjelmiin liittyen järjestetään yhteistyössä Turun yliopiston lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksen kanssa. Jatkossa selvitetään Turun yliopiston lastenpsykiatrian tutkimuskeskuksen kanssa, onko Lapin kunnilla mahdollisuus päästä mukaan raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeisen masennuksen hoito-ohjelmaan ja kouluikäisten lasten ahdistuksen hoito-ohjelmaan. Perhepolku-ohjelmaa esitellään Lapin kunnille helmikuussa 2021 ja tämän pohjalta kunnat arvioivat mukaan lähtemisen. Mahdollista koulutusta järjestetään yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa.

Koulupoissaolot-varhainen tuki mallia juurrutetaan kunnissa, joissa se on käytössä ja pyritään levittämään toimintamallia muihin kuntiin. Selvitetään Lapset puheeksi-menetelmää käyttävät kunnat ja pyritään vahvistamaan menetelmän käyttöä Lapissa. Selvitetään ja suunnitellaan myös muiden mahdollisten varhaisen tuen menetelmien käyttöön ottoa.

Hyödynnetään ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen toteuttamisessa ja juurruttamisessa valtakunnallisissa hankkeissa tuotettuja menetelmiä ja materiaalia. Tähän liittyy myös perheiden/vanhempien osallistaminen kotona. Valtakunnallisista hankkeista esim. Neuvokas perhe, Maistuva koulu, Maku-koulu/Sapere, Ruokatutka ja Luontoaskel hyvinvointiin. Lisätään henkilöstön osaamista koulutuksilla esim. saatavilla olevat ilmaiset verkkokoulutuksen ja alueelliset koulutukset yhteistyössä AVI:n ja sairaanhoitopiirien kanssa. Kannustetaan suunnittelemaan ja seuraamaan ruokakasvatuksen toteutumista.

Psykososiaalisten menetelmien käyttöönotto ja käyttöönoton tukeminen

Psykososiaalisen menetelmän IPC käyttöön oton suunnittelu ja toteutus tehdään ERVA-alueen yhteistyössä kuntien koulu- ja opiskeluterveydenhuollon kanssa. 17.12.20 järjestetään tiedotustilaisuus IPC-menetelmästä. Menetelmäkoulutukseen ilmoittautumiset pyydetään 15.1.2021 mennessä ja ensimmäiset koulutukset toteutuvat helmikuussa 2021. Koulutukset toteutetaan keskitysti PPSHP:n kautta. Menetelmäohjaajina toimivat LSHP:n nuorisopsykiatrian sairaanhoitajat. Psykososiaalisten menetelmien käyttöönotosta on laadittu oma suunnitelma Pohjois-Pohjanmaan PopSote-hankkeen kanssa.

4.5 Ikäihmisten palvelut

Tavoite:

- Ikäihmisten pärjäämistä turvataan ja tuetaan arjessa monikanavaisesti. Ikäihmisten palvelutarpeet tunnistetaan monialaisesti ja yhtenäisin kriteerein.

Toimeenpanosuunnitelma:

Kehitetään verkostomaisesti yhtenäisten palvelutarpeen arvioinnin käytäntöjen, työvälineiden ja palvelujen myöntämisperusteiden käyttöönottoa kunnissa.

Rakennetaan Lapin kuntien alueelle palveluohjaajien verkosto, jossa jaetaan hyviä käytänteitä ja toimintatapoja palvelutarpeen arviointiin liittyen. Verkoston avulla mallinnetaan toimivaa käytäntöä monialaisen osaamisen edistämiseksi palvelutarpeen arvioinnissa.

Palveluohjauksessa työskenteleville ammattilaisille suunnitellaan ja toteutetaan koulutuksia liittyen gerontologisen osaamisen edistämiseen sekä vaikuttaviin toimintamalleihin. Palveluohjaajien osamista lisätään myös etäpalveluiden ja – teknologian piiriin ohjautuvien asiakkaiden valikoitumisen suhteen. Koulutukset suunnitellaan yhteistyössä Rakennemuutos- hankkeen, järjestöjen sekä ammattikorkeakoulujen kanssa ja sovitaan toteuttamisesta vastaavasta tahosta.

Palveluohjaajien, vanhustyönjohtajien sekä päätöksenteossa mukana olevien toimijoiden kanssa päivitetään sekä yhtenäistetään tarpeen mukaan palveluiden myöntämisperusteita ja edistetään niiden käyttöä Lapin kuntien alueella.

RAI- järjestelmän käytön edistäminen ja käyttöönoton tukeminen

Vanhuspalvelulain muutokset tulivat voimaan 1.10.2020, joka sisältää säännöksen palvelutarpeen selvittämisessä käytettävästä kansallisesti yhtenäisestä arviointi- ja seurantajärjestelmästä. Kuntien on aloitettava RAI-välineistön käyttö viimeistään 1.4.2023. RAI-arviointivälineistöä on käytettävä iäkkään henkilön toimintakyvyn arvioinnissa, jos iäkäs henkilö tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja tai saa kunnan järjestämiä palveluja ja hänen olosuhteissaan tapahtuu olennaisia muutoksia.

Yhden järjestelmän käytöllä varmistetaan, että asiakas saa riittävän laaja-alaisen ja yhdenmukaisen kartoituksen hoidon ja palvelun tarpeista ja yksilöllisen hoito-, palvelu ja kuntoutussuunnitelman. Asiakkaiden yhdenvertaisuus vahvistuu ja valvonta tehostuu vertailukelpoisen tiedon avulla.

RAI- välineistön käytöllä turvataan iäkkäiden tehostetun palveluasumisen ja laitoshoidon asiakkaille laadukkaat palvelut, jotka mahdollistavat arvokkaan ja mielekkään elämän. RAI- välineistö parantaa asiakas- ja potilasturvallisuutta varmistamalla, että toimintayksiköissä on riittävä hoidosta ja huolenpidosta vastaava henkilöstö tehtävien huolelliseen toteuttamiseen.

Ikäihmisten palvelujen kehittämisohjelmassa suunnitellaan ja toteutetaan RAI- valmennuksia henkilöstölle sekä johdolle erilaisin teemojin. Teemoiksi valikoitui tiedolla johtaminen, palvelutarpeen kokonaisvaltainen kartoittaminen ja tavoitteellinen ja suunnitelmallinen hoito.

Kuntia tuetaan RAI- välineistön käyttöönotossa THL:n toimintamallin mukaisesti, johon sisältyy viisi eri osa- aluetta: orientoituminen, organisoituminen, osaamisen varmistaminen, RAI- arviointi ja RAI-arviointitiedon käyttö sekä RAI- vertailutiedon käyttö. Kunnat vastaavat itse RAI- välineistön hankkimiseen liittyvistä kustannuksista, hankkeesta tulee tuki valmennusten muodossa. Valmennuksien suunnittelu ja toteuttaminen tulee hanketyöntekijöiltä, tarvittaessa ostetaan asiantuntijapalvelua tiedolla johtamisen- osioon. RAI- osaamisen edistämiseksi koostetaan RAI- vastaavien verkosto ja tuetaan verkostoa toiminnassa hankkeen loppuun saakka.

Sähköinen asiointikanava sekä sähköiset lomakkeet palveluohjauksessa

Virtu.fi- palvelussa on käytössä ikäihmisten huolilomake osassa Lapin kuntia, selvitetään huolilomakkeen käytön laajentamista. Selvitetään myös mahdollisuutta ja tarvetta ottaa käyttöön laajemmin sähköisiä asiointikanavia sekä sähköisiä palveluhakemuksia yhteistyössä Rakenneuudistus- -hankkeen kanssa. Ikäihmisten asioidenhoitajien puolesta- asiointi sähköisissä kanavissa mahdollistuu suomi.fi valtuutusten avulla.

Edistetään kevyempien välimuotoisten asumispalveluiden käyttöönottoa esim. perhehoidon lisäämisellä.

Hankkeessa edistetään perhehoidon tietoisuutta ikäihmisten sekä kuntatoimijoiden keskuudessa, yhteistyössä Leader- toimijoiden ja eri järjestöjen kanssa. Perhehoidon eri muotojen (lyhyt-, ja pitkäaikainen, osapäivävuorokautinen sekä kiertävä perhehoitaja) mahdollisuuksien hyödyntämisen tietoa lisätään kuntatoimijoiden keskuudessa ja edistetään palveluohjaamisessa osaamista perhehoitoon valikoituvien asiakkaiden arvioinnissa. Perhehoidon avulla voidaan vastata yhä kasvavaan tarpeeseen omaishoitajien vapaapäiville. Perhehoidon avulla voidaan muun muassa tukea ikäihmistä kotiutumistilanteissa, joissa ei (sairaana-)hoidollista tarvetta mutta ikäihminen kokee turvattomuutta kotiutumisessa. Perhehoidon avulla kotiutumistilanteissa vähennetään laitospaikkojen tarvetta.

Perhehoitajavalmennuksia suunnitellaan tarpeen mukaan ja hanketyöntekijä voi olla osatoteuttajana valmennuksissa. Lapin alueella on keskusteltu yhteistyöstä Rovala- kansalaisopiston kanssa Kiteen perhehoitajien- valmennusmallin toteuttamisesta, hankkeesta ollaan mukana kehittämässä ennakkovalmennuksen mallintamista. Kartoitetaan mahdollisuutta saada Lapin alueelle perhehoitajista kokemuskouluttajia tulevia ennakkovalmennuksia varten.

Kiteellä järjestettävä perhehoitajien ennakkovalmennus on prosessinomaista monimuoto-opiskelua. Se sisältää viisi lähiopetusviikonloppua, valmennuskansion mukaisia itsenäisiä tehtäviä ja tutustumisen/työharjoittelun perhehoitoon valmennuksen aikana. Koulutuspäivien kesto on pääsääntöisesti 6h/päivä.

Valmennuksen sisältö noudattaa Perhehoitoliiton laatimaa valmennusmateriaalia:

1. Tietoa perhehoidosta
2. Turvallisuutta pysyvyydestä ja jatkuvuudesta
3. Vanhuus ei tule yksin – kivittää ja kolottaa
4. Ikäihmisen hyvä arki
5. Ikäihminen ja perheet muutoksessa
6. Kokemuksia perhehoidosta
7. Perhehoitajan asema
8. Harjoittelu / perhehoitoon tutustuminen

Kiteen- mallin valmennukseen osallistuva voi maksaa valmennuksen kerralla tai sovitussa erissä. Mikäli osallistuja aloittaa toiminnan perhehoitajana, organisaatio korvaa hänelle koulutuksen kustannuksen.

Perhehoitajien osaamista edistetään hankkeessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötahoja voi olla mm. järjestöt ja ammattikorkeakoulu. Koulutusten sisältöjä suunnitellaan yhteistyötahojen kanssa, koulutuksille on tarve lääkeshoidon, ensiavun, ergonomian/kinestetiikan sekä TunteVA-toimintamallin osalta. Myös vaikuttavien toimintamallien osaamista edistetään perhehoitajien keskuudessa.

Perhehoitajille on kehitetty sähköinen lomake perhehoitoon liittyvien asioiden ilmoittamiseen kunta-toimijoille, hankkeessa selvitetään lomakkeen käytön laajentamista ja käyttömahdollisuuksia.

Hankkeen aikana kartoitetaan toimintamallia koordinoitulle perhehoitokeskukselle yhteistyössä muiden maakuntien/ perhehoidon toimijoiden kanssa, selvittämällä hyviä toimintamalleja. Koordinoitulla perhehoitokeskus- toimintamallilla voidaan järjestää yhdenvertaiset, paremmin koordinoitut ja asiakkaiden tarpeita palvelevat omais- ja perhehoidon palvelut. Perhehoitokeskuksen tehtäviin kuuluisi omais- ja perhehoitajien osaamisen ja hyvinvoinnin tukeminen, sijaisjärjestelyistä vastaaminen sekä omais- ja perhehoitoon liittyvän tiedon jakaminen ja verkostoyhteistyön koordinointi.

Edistetään etäpalvelujen käyttöönottoa

Hankkeessa selvitetään kuntien tilannetta kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmään liittyen. Kuntien tarpeiden mukaan suunnitellaan ja järjestetään valmennusta toiminnanohjauksesta vastaaville. Kartoitetaan yhteistyössä Rakenneuudistus- hankkeen kanssa johdon tarpeita toiminnanohjausjärjestelmästä saatavien raporttien hyödyntämiseen ja pyritään järjestämään johdolle valmennuksia tarpeiden mukaan.

Toiminnanohjauksesta vastaaville henkilöille rakennetaan verkostoa, jonka tarkoituksena on jakaa hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja toiminnanohjaukseen liittyen. Länsi- Pohjan alueella on jo toimiva verkosto, jonka toimintamallia mallinnetaan levitettäväksi muualle Lapin kuntiin/seutukuntiin. RAI-arviointien säännöllinen toteuttaminen liittyy toiminnanohjaukseen ja työnsuunnitteluun, toimivaa käytäntöä levitetään myös tähän liittyen eri kunnissa. Toiminnanohjaus perustuu asiakkaan palvelusuunnitelmiin ja RAI- mittaritiedon avulla laaditut palvelusuunnitelmat sisältävät oikea- aikaisen resurssin käytön sekä tuovat esille asiakkaan toimintakyvyn vahvuudet sekä kuntoutumisen toimet.

Toimiva kotihoito Lappiin – hankkeessa käyttöön otetun teknologian hyödyntämistä jatketaan ja edistetään käyttöä. Selvitetään kuntien etäteknologian ja –palveluiden tarve ja yhdessä ammattilaisten sekä teknologiapalvelutuottajien kanssa etsitään uusia mahdollisuuksia sekä käyttökohteita. Selvitetään myös oppilaitosten kanssa tehtävän yhteistyön mahdollisuutta sisällön tuottamiseen. Yhteistyön avulla voitaisiin toteuttaa monipuolista, kuntouttavaa sisältöä etäyhteyksien avulla ikäihmisille. Etäseurantateknologian käyttöä edistetään ja näistä saatavien raporttien hyödyntämistä palvelujen suunnittelussa ja ennakkoinnissa edistetään. Selvitetään kuntien käytäntöjä hälytyksiin vastaamisessa asutuskeskusten ulkopuolelle ja mallinnetaan yhtä selkää ratkaisua tähän.

Yhteistyössä Rakennemuutos- hankkeen sekä Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden hankkeen kanssa selvitetään mahdollisuutta muodostaa ammattilaisista koostuvaa digituen verkostoa Lapin alueelle. Verkosto toimisi kaikilla soten palvelualueilla ja verkostossa toimisi eri palvelualueilta ja organisaatioista sovitut henkilöt. Verkosto toimisi digipalveluiden ja hyvien käytäntöjen jalkauttajana ja opastaisi niin henkilöstöä kuin asiakkaitakin digipalveluiden käytössä. Verkoston toimijat olisivat mukana erilaisissa pääkäyttäjä- tehtävissä kuin myös teknologian käyttöönottojen työryhmissä.

4.6 Osa-alueiden arvioidut riskit

Tunnistettu riski	Riskin vaikutus	Riskin todennäköisyys	Miten varaudutaan?	Mahdolliset toimenpiteet riskin toteutuessa
Kuntien henkilöstöresurssit eivät riitä kehittämiseen terveyskeskuksissa ja sosiaalihuollossa	Suunniteltuja toimenpiteitä ei voida viedä kunnissa eteenpäin suunnitelluilla tavalla ja hanke ei pysy aikataulussa	4	Hankkeen suunnitteluvaiheessa on keskusteltu kuntien ja kuntayhtymien henkilöstöresurssien sisällyttämisestä hankkeeseen ja muusta työmäärästä, suunnittelussa on huomioitu henkilöstöresurssien vähyys ja toimenpiteet on pyritty mitoittamaan käytössä olevien resurssien mukaan Suunnittelussa huomioidaan hankkeen kustantamat työskentelyjaksot	Tilannetta seurataan koko hankkeen ajan hankkeen osa-kokonaisuuksien seurantalaverieissa sekä hankkeen ohjausryhmässä Hankkeen toteutussuunnitelmaan tehdään päivityksiä tarpeen mukaan
Kaikkiin hankkeen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin ei sitouduta kunnissa ja kuntayhtymissä, koska kehittämistarpeet ovat erilaisia eri kunnissa ja organisaatioissa	Tavoitteet eivät toteudu samalla tavalla koko maakunnassa	3	Tavoitteiden ja toimenpiteiden käsittely tiiviissä yhteistyössä kuntien ja kuntayhtymien kesken jo hankkeen valmisteluvaiheessa ja koko hankkeen ajan Hankkeessa voi muodostua osakokonaisuuksia kuntien kehittämistarpeiden mukaan Hankkeen eri toimenpiteiden edistymisen eri tahtiin mahdollistetaan	Tilannetta seurataan koko hankkeen ajan hankkeen osa-kokonaisuuksien seurantalaverieissa sekä hankkeen ohjausryhmässä Hankkeen toteutussuunnitelmaan tehdään päivityksiä tarpeen mukaan, ma

Sidosryhmäyhteistyö jää vähäiseksi, aitoa yhteistyötä ei muodostu	Sidosryhmien rooli tulevaisuuden sotekeskuksessa jää määrittelemättä hankkeen aikana	2	Hankesuunnitelmaan on sisällytetty suunnitelma sidosryhmäyhteistyöstä, sidosryhmiä on osallistettu hankevalmistelun alkaiseen suunnitteluun	Tilannetta seurataan koko hankkeen ajan hankkeen osa-kokonaisuuksien seurantalavereissa sekä hankkeen ohjausryhmässä Hankkeen toteutussuunnitelmaan tehdään päivityksiä tarpeen mukaan
Osaavan henkilöstön rekrytointi	Hankkeen osakokonaisuuksien toteutus vaikeutuu, Hanke ei pysy suunnitellussa aikataulussa	2	Toimenkuvien sisällöt suunnitellaan riittäväällä tarkkuudella Riittävä perehtyminen osaamiseen rekrytointivaiheessa	Tilannetta seurataan koko hankkeen ajan hankkeen osa-kokonaisuuksien seurantalavereissa sekä hankkeen ohjausryhmässä Hankehenkilöstön osaamisen tukeminen Hankkeen toteutussuunnitelmaan tehdään päivityksiä tarpeen mukaan
Hanketoteuttajien ja eri toimijoiden suuri määrä ja palveluiden järjestämisen erilaiset toteuttamistavat vaikeuttavat kehittämissuunnan tukemista ja koordinoitua	Hankkeen osakokonaisuuksien toteutus vaikeutuu, Hanke ei pysy suunnitellussa aikataulussa Kuntien asettamat tavoitteet ja toimenpiteet eivät toteudu	4	Hankekokonaisuuksien toimeenpanon suunnittelu ennakoon, Kuntien kanssa sovitaan miten koordinaatiotyössä edetään, jotta osakokonaisuudet on mahdollista toteuttaa kunnissa	Koordinaatiotyön ja hanketuen suunnittelu ja suunnitelman seuranta ja päivittäminen Mahdollisuuksien mukaan lisäresurssien hankkiminen

Riskin todennäköisyys 1= etäinen, 2= ei todennäköinen, 3= todennäköinen, 4= hyvin todennäköinen, 5= lähes varma

5. Rakenneuudistusta tukevan alueellisen valmistelun toimeenpanosuunnitelma

5.1 Vapaaehtoinen alueellinen valmistelu

Vapaaehtoisen maakunnallisen valmistelun kokonaisuus vastaa Rakenneuudistusta tukevan hankkeen hallinnoinnista ja koordinoinnista ja siinä valmistellaan tulevan hyvinvointialueen toimeenpanon valmistelussa tarvittavien toimielimien vapaaehtoisesta valmistelusta sen mukaan, miten uudistus valtakunnan tasolla etenee.

5.1.1 Tiekartta-valmistelu

Alueellisen valmistelun tiekartan tavoitteena on vaiheistaa sote-uudistuksen etenemistä hyvinvointialueille. Lapissa Tiekartan valmistelu ajoittuu ajalle 1.11.2020-30.6.2021. Tiekartan valmisteluvas-
tuu ja toiminnan tuki on Lapin liitolla. Tiekartta-työssä valmistellaan niitä johtamiseen, hallintoon, talouteen ja palveluihin liittyviä valmisteluja ja tarvittavia toimenpiteitä, joita tarvitaan ennen kuin hyvinvointialueiden väliaikaiset valmisteluelimet käynnistävät toimintansa (lainsäädäntö astuu voimaan).

5.1.2 Saamenkielen ja kulttuurinmukaisten palveluiden koordinaatio

Tavoitteena on saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sote-palvelujen ja osajien koordinaatiotoimien käynnistäminen sekä verkostomaisen toimintatavan rakentaminen edistämällä saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palvelujen saatavuutta ja yhteen toimivuutta luomalla verkostollisia toimintatapoja saamelaisten kotiseutualueen kuntien ja LSHP:n kesken (huomioiden saamelaiskäräjälain velvoitteet).

Toimenpiteet:

1. Laaditaan suunnitelma ja verkostollinen toimintatapa saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten sote-palvelujen tuottamiseen yhteen sovitusti yhteistyössä palvelujen järjestäjien kesken.

Sote rakenneuudistus Lapissa-hankkeessa tavoitteena on luoda yhteistyösuunnitelma saamenkielisten palveluiden tuottamisesta ylirajaisesti saamelaisalueen kuntien viranhaltijoiden sekä LSHP:n kanssa. Saamelaisten kotiseutualueen kunnilla esim. Inarilla on kokemusta ylirajaisien palveluiden käyttämisestä esim. Lape-hankkeen aikana pilotoitiin ostopalveluna pohjoissaamenkielisten neuvolapalveluiden aloittaminen Inarin kunnassa.

Sote rakenneuudistus Lapissa-hankkeessa selvitetään kuntien kanssa mitä ovat ne ylirajaiset palvelut joihin kunnilla olisi tarvetta, mitä he itse tuottavat sekä mitä ostopalveluita kunnat käyttävät jo nyt. Lisäksi selvitetään palveluiden tuottamista tekijä-näkökulmasta. Saamenkielisiä osajia on vähän, jolloin on pakko pohtia palveluiden kehittämistä tekijä-näkökulmasta. Hankkeessa selvitetään/luodaan tuottamisrakennemalli, joka voisi mahdollistaa palveluiden tuottamisen ylirajaisesti mm. etäpalveluiden avulla.

Hankkeessa selvennettiin joulukuussa 2020 kuntien ja Saamelaiskäräjien tarpeita ja toiveita liittyen hankesuunnitelmaan ja sen toteutukseen. Saamelaisten kotiseutualueen kunnissa on käynnissä myös Saamen kielistrategia-hanke sekä Tulevaisuuden sotekeskus-hanke. Näiden hankkeiden tavoitteissa ja toimissa on yhteneväisyyksiä. Hankkeiden kesken tullaankin tekemään yhteistyötä. Rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa tehdään vahvaa yhteistyötä Saamelaiskäräjien kanssa, varmistaen saamelaisten kulttuurisen itsemääräämisoikeuden toteutuminen.

Rakenneuudistusta tukevassa-hankkeessa pyritään myös yhteistyön vahvistamiseen ylirajaisen palveluiden tuottajien kanssa. Haasteina ovat monet rakenteelliset syyt, joiden esille tuominen voi auttaa yhteistyön vahvistumisessa.

Yhteistyössä:

- Kuntien viranhaltijat, LSHP/ Miia Palo, Saamelaiskäräjät, Sanks, Virtu, Rakenneuudistusta tukeva hanke

2. Luodaan yhteistyö ja suunnittelufoorumi/verkosto saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden suunnitteluun ja tiedon kanavoitinta varten.

Luodaan yhteistyö ja suunnittelufoorumin/verkosto, johon kootaan saamelaisalueen viranhaltijoiden, LSHP:n sekä Saamelaiskäräjien yhteinen verkosto. Hankkeessa määritellään yhteistyöfoorumin tehtävät, toiminta, asema, mandaatti ja osallistujat, kokoontuminen. Hankkeessa luodaan ja määritellään yhteiset toimintaohjeet: kuka nimeää ryhmään, miten asioita käsitellään, kokoukset, asialistat. Määritetään kuka hallinnoi foorumia sekä kenellä on koordinaatiovastuu tulevaisuudessa mm. Rakenneuudistusta tukevan -hankkeen päättyessä.

3. Luodaan laatusuositukset saamenkielisille ja saamelaiskulttuurin mukaisille toimintatavoille palvelun laadun ja vaikuttavuuden yhtenäistämiseksi.

Saamelaisten kotiseutualueen kuntien sote-johdon ja Saamelaiskäräjien kanssa käytyjen keskusteluiden pohjalta saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden yhteneväisten laatusuositusten luonti nähdään yhtenä merkittävänä kehittämiskohteena. Yhteneväisten laatusuositusten määrittely toisi laajemmin vaikuttavuutta saamenkielisten palveluiden laatuun ja järjestämiseen. Hankkeessa kootaan jo olemassa olevat saamenkielisten palveluiden laatusuositukset (mm. vanhustyöntyökalupakki jotka antavat jo mallia/pohjaa työhön. Näiden mallien pohjalta kerätään jo olemassa olevia suosituksia, joiden työstämistä voidaan jatkaa.

Hankkeessa järjestetään monitoimijaisia työpajoja laatusuositusten pohdintaan mm. kuntien sote-alan henkilöstön kanssa. Henkilöstön kanssa pohditaan yhdessä mitä saamenkielisten palveluiden tulisi sisältää, jotta ne täyttävät tai vastaavat kriteereitä laadukkaasta palvelusta. Työpajoissa laaditaan käytännön toimintatapoja yhteistyössä sote-alan ammattilaisten kanssa, joissa huomioidaan saamelainen asiakas: kieli ja kulttuuritausta.

Yhteistyön tuloksena syntyy laatukäsikirja saamenkielisistä palveluista, jossa huomioidaan käytännön toimijat ja johto: hyvät toimintatavat ja käytännöt kirjata yksiin kansiin. Laatusuosituksilla saadaan vaikutusta kaikkiin saamenkielisten palveluiden osa-alueisiin. mm. palvelupolkuihin, koulutukseen, jne. Lisäksi kirjatulla laatusuosituksilla parannetaan saamelaisen asiakkaan palvelupolkuja

-selvitetään Rakenneuudistusta tukevan hankkeen 2 ja 3 osa-alueiden yhteispinnat vapaaehtoisen valmistelun suhteen

Yhteistyössä:

-Saamelaiskäräjät, Poske, Sakä, saamelaisalueen kunnat, Saamen kielistrategia-hanke, Tulevaisuuden sotekeskus-hanke, Rakenneuudistusta tukeva-hanke

-Sámisoster ja muut toimijat

4. Kootaan yhteen saatavilla oleva saamenkielinen asiakas/potilas- ja terveyst materiaali

Kootaan eri kyselylomakkeet, potilasohjeet, kansanterveysaiheet, terveydentilan/sairauksien seuranta-kaavakkeet ym. sekä välitetään koordinoitusti eteenpäin materiaalin kiireellisimpiä käännöstarpeita.

Rakenneuudistusta tukevassa-hankkeessa selvitetään lisäksi kuntien tulevat käännöstarpeet: mm. asiakirjapohjat, ohjaus ja neuvontamateriaali sekä välitetään hankkeissa esille tulevia käännöstarpeita. Selvitetään myös Saamelaiskäräjien näkemyksiä mahdollisista käännöstarpeista. Sámisoster- yhdistyksen coahkis-hankkeessa kerättiin saamenkielisten sote-materiaalia ja luotiin materiaaalipankki coahkis.fi sivustolle. Selvitetään materiaaalipankin tulevaisuus ja sen käyttö, selvitetään myös sivustolle tulevat mahdolliset käännökset, sekä käännöstarpeita. Selvitetään materiaaleille yhteinen säilytyspaikka: mistä tarvittava materiaali löytyy, millä ehdoilla sitä voisivat käyttää. Suunnitellaan mahdollinen kuntien yhteinen materiaaalipankki, jossa olisi kaikki saamenkielinen materiaali saatavilla.

Hankkeen aikana selvennetään saamenkielisten sote-materiaalien käännösvastuita (STM, THL, kunnat). Saamenkielisten materiaalien haasteena on, että käännösvastuu on useammalla taholla. Saamelaisten kotiseutualueen kunnat käännättävät saamenkielisiä materiaaleja. Nämä ovat ns.

paikallisia tarpeita. Haasteena on valtakunnalliset testit, esim. neuvolatestit jotka on standardisoitu. Pienien kuntien ei ole mielekästä käännättää näitä testejä. THL ja STM vastuulla ovat näiden materiaalien saamennot. Haasteena onkin selvittää, minne käännöstarpeet kanavoidaan ja kuka niihin vastaa. Suunnitellaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa materiaalien päivittämisestä ja ylläpidosta sekä uusien materiaalien tuottamisesta.

Yhteistyössä: STM, THL, kunnat, Sakä, LSHP

5. Henkilöstön täydennyskoulutusta tuetaan: mahdollisuus saamen kielen ammatillisen kielitaidon ja osaamisen laajentamiseen ja ylläpitämiseen. Edistetään henkilöstön, eri palvelunjärjestäjäorganisaatioiden osaavan ja syrjimättömän organisaatiokulttuurin muodostumista.

Luodaan yhteiset ohjeistukset saamenkielisen henkilöstön osaamisen ja koulutuksen kehittämiseen (koulutuksen laatusuositukset). Tavoitteena on selvittää muiden saamelaisien kanssa toimivien organisaatioiden henkilöstön koulutustarpeiden kartoitus (Kela, Avi, LSHP, ensi ja turvakodit, järjestöt, poliisi, käräjäoikeus).

Hankkeen aikana tehdään seuranta koulutustarpeesta ennakoiden ja huomioiden tuleva tarve/poistuma kunnissa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksen ja perehdytyksen avulla; kielikoulutusta (erityisesti ammattisanastokoulutus), kulttuurisensitiivistä koulutusta, perehdytystä työpaikoilla saamelaiskulttuurista, saamen kielilain velvoitteista. Samalla huolehditaan saamenkielisten palveluiden asiakaspalautteen säännöllisestä keräämisestä sekä luodaan saamelaisen henkilöstön rekrytointin pelisäännöt/ohjeistus huomioiden kielilaki.

Yhteistyössä: Saamen kielistrategia-hanke, Tulevaisuuden sotekeskus-hanke, Sogsakk, Giellagas-instituutti, kunnat, LSHP, Sanks

5.1.3 Osallisuus- ja sidosryhmäyhteistyö

Tavoitteena on mahdollistaa eri toimijoiden, tarvittavien sidosryhmien, asiakkaiden, kansalaisten sekä järjestötoimijoiden osallistuminen kehittämistyöhön. Onnistunut Sote-uudistus kehittämistyö edellyttää eri toimijoiden monialaista ja monitoimijasta yhteistyötä sekä toimivia rakenteita yhdessä työskentelyyn ja kehittämiseen. Yhteistyötä tarvitaan niin sote-keskuskohtaisesti kuin laajemmin yli kunta- ja organisaatorajojen muun muassa hoito- ja palveluketjujen ja -polkujen mallintamisessa ja kehittämisessä koko maakunnan tasolla koordinoitusti.

Osallisuus ja sidosryhmäyhteistyössä hyödynnetään Lapin maakunnan alueella jo olemassa olevia yhteistyöverkostoja ja sidotaan oppilaitokset ja muut tarvittava organisaatiot kehittämisverkostoihin (mm. Kela, Avi, TE-keskus). Lisäksi hankkeen aikana on suunniteltu perustettavan monialaisen yhteistyön tukemiseksi ja palveluiden kehittämiseksi verkostoja sekä palveluja kehittäviä työryhmiä. Tällaisia ovat esimerkiksi eri palvelualueiden kehittämisen kuten ikäihmisten ja perheiden palveluiden verkostot, vertaiskehittämisryhmiä sote-keskuskehittämiseen sekä hoito- ja palveluketjutyöryhmiä. Lisäksi rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa tarvitaan yhteisiä työryhmiä esimerkiksi tiedolla johtamiseen, digipalveluiden hyödyntämiseen ja kehittämiseen, palveluketjuhallintamallin tekemiseen sekä palveluiden kokonaisarkkitehtuurin yhdenmukaiseen kuvaamiseen.

Tulevaisuuden sote-keskus ja Sote rakenneuudistus- hankkeissa käytetään monipuolisesti osallisuuden, viestinnän ja vaikuttamisen eri kanavia ja menetelmiä kuten kaikille avoimia kanavia (www-sivut, Twitter, Facebook), tietoa ja näkemystä kokoavia kyselyjä, vuorovaikutteisia verkkotilaisuuksia ja infoja, palveluita kehittävien työryhmien ja verkostojen työskentelyä, kuntatapaamisia,

työpajatyöskentelyä sekä verkostotyöskentelyä. Eri toimijoiden ja sidosryhmien osallistumisesta kehittämistyöhön laaditaan suunnitelma hankkeen alussa. Tulevaisuuden sote-keskus- ja Raken-neuudistusta tukevassa -hankkeissa määritetään myös tärkeimmät sidosryhmät ja kumppanuudet sekä yhteistyön toimintatavat. Viestintäsuunnitelma tehdään yhteisesti molemmille hankkeille.

Asiakas- ja kansalaisosallisuuden edistäminen

Asiakkaiden ja potilaiden osallisuuden mahdollisuuksia edistetään ottamalla asiakkaat mukaan hoito- ja palveluketjukehittämistyöhön, vahvistamalla asiakkaan osallisuutta omassa palvelupro-sessissa sekä systemaattisella asiakaspalautteella. Hanke tukee hankkeen osatoteuttajia asiakas-lähtöisen kehittämiskulttuurin rakentumisessa sote-palveluihin. Asiakkaiden osallistumisen mahdol-lisuudet kehittämistyössä huomioidaan kaikilla osa-alueilla hoito- ja palveluketjutyössä.

Asiakasosallisuutta sote-palveluiden kehittämisessä edistetään käyttöönottamalla hoito- ja palvelu-ketjujen kehittämisessä hyväksi havaittuja osallisuuden menetelmiä ja työkaluja. Palveluiden kehit-tämiseen osallistuvia tuetaan kehittäjäasiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden mukaan ottami-nessa kehittämistyöhön. Kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämistä osana hoito- ja palveluketjuja edistetään yhteistyössä järjestötoimijoiden kanssa. Lisäksi selvitetään ja suunnitellaan, miten ke-hittäjä- ja kokemusasiakastoiminnat rakentuisivat luontevasti osaksi sote-palveluiden ja sote-kes-kusten kehittämistä.

Kehittäjäasiakastoiminnan koordinoinnista ja koulutuksesta vastaa Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Kehittäjäasiakasvalmennukset on suunniteltu käynnistettävän maaliskuussa 2021.

Hanke tukee osatoteuttajia/ammattilaisia asiakas- ja kansalaisosallisuustiedon lisäämisessä muun muassa jakamalla tietoa yhteiskehittämisen ja asiakasosallisuuden työkaluista, hyödyntämällä osallisuuden asiantuntijoita verkosto- ja muussa yhdessä kehittämiseen liittyvässä työskentelyssä. Lisäksi vahvistetaan henkilöstön asiakasosallisuuden edistämistä omissa hoito- ja palveluproses-seissaan tuomalla erilaisia osallisuuden välineitä omaan työhön esimerkiksi sosiaalisen tuen tar-peen arviointiin ja sosiaalihuollon oman asiakassuunnitelman laatimiseen. Hankkeen osallisuus-koordinaattori osallistuu kansalliseen THL:n osallisuusverkostoon sekä maakuntien osallisuuden yhteistyöverkostoon.

Asiakas- ja asukasosallisuudessa huomioidaan saamelaisväestön osallisuuden erityiskysymykset.

Hankkeessa laaditaan erilliset suunnitelmat kansalais- ja asiakasosallisuudesta.

Järjestöyhteistyö sote-keskuksissa

Tavoitteena on mahdollistaa järjestötoiminnan rakentuminen kuntien sote-keskuksiin sekä järjestö-jen osallistuminen eri kehitettäviin kokonaisuuksiin esim. palvelupolkuihin ja -ketjuihin eri sisältö- ja osaamisalueiden pohjalta.

Sote-keskusten kehittämisen yhteydessä kartoitetaan ja suunnitellaan järjestöjen tarjoama tuki/yh-teistyön mahdollisuus terveyden edistämisen työhön sekä ennaltaehkäiseviin toiminta- ja työskente-lymalleihin. Selvitetään kolmannen sektorin toimijat ja järjestöt ja tuodaan ne mukaan sote-palvelui-den kehittämiseen omien ”palvelutarjottimien” osalta. Vahvistetaan järjestöyhteistyötä osana avo-vastaanottojen palvelukokonaisuutta. Osatoteuttajien kanssa voidaan sopia ja toteuttaa järjestötoi-minnan ja sote-keskusten yhteistyön kehittämisen pilotteja hankkeen aikana.

Osallisuuskoordinaattori toimii järjestöyhteistyön yhdyshenkilönä hankkeissa ja koordinoi osakokonaisuuksiin sekä sote-keskuskehittämiseen liittyvää järjestöyhteistyötä. Tavoitteena on, että kehittämishankkeiden tuloksena syntyy suosituksia ja hyviä käytäntöjä järjestöyhteistyön toteuttamisesta sote-keskuksissa/kunnissa sekä palvelu- ja hoitopolkujen kehittämistyössä. Tavoitteena on myös, että kuntien ja sote-keskusten sekä muiden toimijoiden järjestöyhdyshenkilöverkoston toiminta on aiempaa vakiintuneempaa.

Järjestökentän yhteistyökumppaneita ovat kuntien/sote-keskusten järjestöyhdyshenkilöt ja hyte-yhdyshenkilöt, järjestöneuvottelukunta, Lapin sosiaali- ja terveysturvayhdistys, Majakka ry, eri järjestökeskukset, sote-järjestöt ja muut kansalaisjärjestöt sekä Lapin liitto.

5.2 Johtamisen ja ohjauksen kehittäminen

Tietojohdantamista kohtaan on korkeita odotuksia tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sen tärkeys ymmärretään niin kustannusten hallinnan kuin väestön parempien palveluidenkin kannalta.

Tietojohdantaminen ei kuitenkaan synny tyhjistä. Se ei ilmaannu johtamisen ja päätöksen teon tueksi pelkästään teknologian kehittymisen seurauksena. Teknologia, data ja tekoäly eivät tee päätöksiä ihmisten puolesta. Ilman ihmistä ne vain ovat olemassa.

Sote-rakennuudistusta tukeva alueellinen valmistelu Lapissa –hankesuunnitelman osa-alueetta 2 – Johtamisen ja ohjauksen kehittäminen, on laadittu teemalla perusasiat kuntoon. Se tarkoittaa sitä, että ennen kuin tietojohdantamisen hyödyistä päästään Lapissa nauttimaan, on tehtävä sellaisia toimenpiteitä, jotka lisäävät yhteistä ymmärrystä ja joidenkin asioiden samankaltaistamista.

Rakennuudistusta tukeva hankkeen käynnistyessä ei ole vielä varmuutta sote-uudistuksen toteutumisesta, joten hankkeen aikana on tehtävä sellaisia toimenpiteitä, jotka edistävät tietojohdantamista alueella riippumatta siitä hyväksytäänkö sote-lait vai ei. Johtaminen ja ohjaus –osa-alueessa tehtävät toimenpiteet on valittu tästä näkökulmasta. Lisäksi toimenpiteitä suunniteltaessa on huomioitu se, että jos sote-uudistus etenee, niin samat ihmiset, jotka nyt työskentelevät kuntaorganisaatioissa tulevat työskentelemään Lapin maakunnassa tai hyvinvointialueella. On erittäin tärkeää, että rakennuudistushankkeessa tehtävä työ tehdään pääasiassa nykyisissä organisaatioissa eikä pelkästään hankeorganisaatioissa. Nyt tehtävä työ jää maakunnan tai kuntaorganisaatioiden hyödyksi ja hankeorganisaatio lakkaa olemasta.

Lapin alueella tilanne tietojohdantamisen kannalta on toisaalta hyvä ja toisaalta erittäin haasteellinen. Lapin sairaanhoitopiiri on edistänyt tietojohdantamista vuosia ja sen tietojohdantamisen nykytaso on kansallisesti vertailtuna hyvällä tasolla. Saman aikaisesti Lapin alueella on iso määrä organisaatioita, jotka eivät ole tähän mennessä yhteisesti ja yhtenäisesti edistäneet tietojohdantamista. Tilanne on siltä osin heikompi kuin maakunnissa, joissa on yhteinen sote-kuntayhtymä ja rakennuudistushanketta voidaan käyttää yhteisten päämäärien eteen.

Edellisessä maakuntavalmistelussa Lapin alueelle tehtiin tietojohdantamisen kokonaissuunnitelma, joka on edelleen pääosin toteutuskelpoinen suunnitelma siinä vaiheessa, kun Lapissa on alueellinen toimivaltainen maakunta. Kyseinen suunnitelma, kuten tietojohdantamisen suunnitelmat yleensä, lähtee yhteisen tietopohjan ja yhteisen tietovarannon rakentamisesta tietojohdantamisen tueksi. Rakennuudistusta tukeva hankkeen kesto on vain vuosi, joten yhteisen tietopohjan rakentaminen tai tietovarantoratkaisun käyttöönotto eivät ole aikataulullisesti toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. Ne vaatisivat kaikilta alueen kuntaorganisaatioilta päätöksen siihen osallistumisesta.

Toimenpidesuunnitelmaa tehtäessä on siis ajateltu, mitä nyt voidaan tehdä? Mitä sellaista voimme tehdä nyt, joka edistäisi tietojohdantamista Lapin alueella? Mitä ovat ne toimenpiteet, joita kuntaorganisaatiot voivat itse toteuttaa? Miten rakenneuudistusta tukeva hanke voi tukea kuntaorganisaatioita ottamaan askeleita tietojohdantamista kohti?

5.2.1 Sote –kokonaisarkkitehtuuri ja tiedolla johtaminen

Tavoite

Kuvataan alueen sote-palveluita tuottavien organisaatioiden palveluiden, toiminnan, tietomallien, tietojärjestelmien ja käytössä olevien teknologioiden muodostama kokonaisuus sellaisella tarkkuudella, että se hyödyttää nykyisiä toimijoita ja on hyödynnettävissä tulevan alueellisen ratkaisun tarpeisiin.

Sote-kokonaisarkkitehtuuri ja tiedolla johtaminen –kokonaisuus jakautuu seitsemään tarkempaan toimenpiteeseen, jotka ovat:

- Palvelutietovaranto
- Tiedonhallintamalli
- Palveluketjujen hallintamalli
- Käsite- ja tietomallien määrittelyminen
- Tietojohdantamisen teknologiaselvitys
- Tiedolla johtamisen välineet
- Tietojohdantamisen kehittämisen verkosto.

Palvelutietovaranto

Toimenpide

Määritellään yhteinen tapa kuvata palvelut, palveluiden sisältö ja palveluiden asiointikanavat palvelutietovarantoon.

Tarkentavat tehtävät

1. Luodaan nykytilan kuvaus Lapin alueen sote-organisaatioiden palvelukuvauksista palvelutietovarannossa
2. Selvitetään kansallisesti käytetyt sote-palveluiden luokitukset ja valitaan nykytilan kuvaukseen pohjautuen sekä tulevaisuuden tarpeiden kannalta soveltuvin luokitus käytettäväksi palveluiden kuvaukseen.
3. Tehdään organisaatioiden käytettäväksi otsikoitu pohjadokumentti, jota käyttämällä organisaatiot voivat tuottaa yhdenmukaisesti palvelukuvaukset palvelutietovarantoon. Palveluiden kuvaukset tehdään laajemmaksi kuin palvelutietovaranto vaatii, jotta tietoa voidaan hyödyntää myös muutoin hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi.
4. Tehdään palvelutietovarannon päivitys yhteiseen dokumenttiin perustuen. Sovitaan palvelutietovarannon tietojen ylläpitämisestä.
5. Tuki määrittely- ja kuvaustyöhön annetaan hanketyöntekijöiden toimesta

Lisätiedot tarkentaviin tehtäviin

Lapin alueen kuntaorganisaatioiden palvelutietovarannon tietosisällöt ovat saatavilla Lapin sairaanhoitopiirin Codeserver-tiedonhallintapalvelimelta. Codeserver ei välttämättä sisällä kaikkea palvelutietovarantoon tallennettua, jos esimerkiksi kunnan tiedot palvelutietovarannossa ovat vanhentuneet. Tällaiset tiedot täytyy hankkia kuntaorganisaatioiden kautta. Lisäksi käydään läpi suomi.fi – palveluportaaliissa näkyvät tiedot.

Palvelutietovarantoon pitää pakollisena tietona syöttää palveluluokka Finto – Julkisten palvelujen luokittelun mukaisesti. (<https://finto.fi/ptvl/fi/index>)

Esimerkki:

[Sosiaalipalvelut](#) > Asumispalvelut

YLÄKÄSITE: P4 Sosiaalipalvelut

KÄYTETTÄVÄ TERMI: P4.1 Asumispalvelut

Muita sote-palveluluokituksia, joita voi hyödyntää on selvitetty esimerkiksi Sote-palveluluokitukset – projektissa on selvitetty erilaiset luokituksia, joilla sote-palveluita luokitellaan. <https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/THLSOPA/Tunnistetut+luokitukset>

Palvelutietovarannon vaatimaa palvelujen laajuuden kuvausta laajempien kuvausten tekeminen edistää muita osa-alue 2:n tavoitteita. Työn tuloksena syntyviä palvelukuvauksia voidaan hyödyntää palveluketjujen hallintamallityössä sekä erityisesti kytkemällä palvelukuvaukset Kuntien ja kuntayhtymien automatisoidun talousraportoinnin käsikirjaan (AURA) voidaan palveluista syntyneitä kuvauksia hyödyntää kustannuslaskennan, tuotteistuksen ja hinnoittelun –kokonaisuuden mukaisia tavoitteita. <https://www.valtiokonttori.fi/maaraykset-ja-ohjeet/kuntien-ja-kuntayhtymien-automaattisen-talousraportoinnin-kasikirja-aura/#d644333e>

Määrittelytyön tuloksena pitäisi syntyä dokumenttipohja, jonka avulla saadaan olennaiset tiedot palveluista kuvattua, alla esimerkki.

Organisaatio	
AURA palveluluokka	
Toimialue	
Palvelualue	
Toimintayksikköryhmä	
Palveluluokka (esim. finto)	
Palvelun nimi	
Palvelun tuote	
Palvelun tarkoitus	
Palvelun sisältö	

Resurssit, joilla palvelu tuotetaan	
Kenelle palvelua tarjotaan	
Asiointikanavat	

Muuta huomioitavaa

Sidonnaisuudet muihin hankkeisiin:

- Rakenneuudistusta tukeva hanke osa-alue 3: Lappi vastaa asiakastietomallin vaatimuksiin - Tuotetaan yhdenmukainen kuvaus kuntien palvelurakenteesta, palvelutehtävien asemoitumisesta niihin, tuotettavista sosiaalipalveluista sekä käytössä olevista kirjaamisalustoista. Järjestelmätasoiset vaatimusmäärittelyt tulevat kansallisesta toimintamallista.
- Rakenneuudistusta tukeva hanke osa-alue3: Keskitetään asukkaiden sote-asiointi yhteen sähköisen asiointin kanavaan ja laajennetaan virtu.fi -palveluportaalin palveluvalikoimaa
- DVV & Rovaniemi omaishoidon sisällöt valtakunnallisesti suomi.fi:n
- JHS 183 Julkisen hallinnon palvelujen tietomalli ja ryhmittely verkkopalveluissa
- JHS 200 Kuntien ja kuntayhtymien palveluluokitus

Tiedonhallintamalli

Toimenpide

Määritellään yhteinen tapa kuvata palveluiden suhde toimintaprosesseihin ja tietojärjestelmiin tiedonhallintamallin mukaisesti.

Tarkentavat tehtävät

1. Selvitetään mitä julkisen hallinnon tiedonhallintalain vaatimusten mukaisista vähimmäissisällöistä* on sote-palveluiden osalta kuvattu kuntaorganisaatioiden tiedonhallintamalleihin. (* Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) 5 §:n 2 momentti)
2. Arvioidaan kuntaorganisaatioiden tiedonhallintamallien olemassa olevien kuvausten ja niissä esitettyjen tiedonhallinnan vastuiden ajantasaisuutta sekä vastaavuutta tiedonhallintalaissa säädettyihin velvollisuuksiin.
3. Tunnistetaan ja käydään läpi tiedonhallintaan liittyvät tehtävät ja palvelut sekä määritellään yhteinen tapa kiinnittää tiedonhallinta palvelutietovarantokokonaisuudessa kuvatuille palveluille.
4. Tehdään organisaatioiden käytettäväksi otsikoitu pohjadokumentti, jota käyttämällä organisaatiot voivat tuottaa yhdenmukaisen kuvauksen palveluiden ja tiedonhallinnan sidonnaisuuksista.
5. Päivitetään organisaatioiden tiedonhallintamallit sekä tuotetaan kuvaukset päivitys yhteiseen dokumenttiin perustuen. Sovitaan tiedonhallintamallien ylläpitämisestä.
6. Tuki määrittely- ja kuvaus- ja päivitystyöhön annetaan hanketyöntekijöiden toimesta.

Lisätiedot tarkentaviin tehtäviin

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190906#Pidp447672784>

Suositus tiedonhallintamallista (Valtiovarainministeriön julkaisuja – 2020:29, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162176>)

Muuta huomioitavaa

- Rakenneuudistusta tukeva hanke osa-alue 3: Yhdenmukaisuus tehostaa ja joustaa - Kuvataan asiakastietojärjestelmien käyttöympäristö sekä rinnakkaisjärjestelmät, järjestelmätoimittajien Kanta-etenemismalli ja muodostetaan skenaarioita sosiaalihuollon Kanta-etenemisvaihtoehtoja sekä mahdollisista tietokanta ja sovelluspalveluyhdistämisistä ja niiden kustannusvaihtoehtoja.

Palveluketjujen hallintamalli

Toimenpide

Sovitaan miten palveluiden ja palveluketjujen kehittämistä alueella tehdään ja luodaan alueellinen palveluketjujen hallintamalli

Tarkentavat tehtävät

1. Tehdään tilanneanalyysi alueen palveluista. Käytetään samaa palveluiden luokittelua kuin palvelutietovarantokokonaisuudessa.
2. Selvitetään organisaatioiden toimintamallit, joilla palveluketjut kuvataan ja ylläpidetään. Selvitetään, miten organisaatorajat ylittäviä palveluketjuja ylläpidetään ja kehitetään.
3. Tehdään tilanneanalyysiin pohjautuva suunnitelma alueellisesta palveluketjujen kuvaamisesta ja suunnitelma alueellisesta palveluketjujen hallintamallista.
4. Aloitetaan palveluketjujen hallintamallin käyttöönotto ja käynnistetään palveluiden ja palveluketjujen kuvaustyö kohdassa 3. tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Lisätiedot tarkentaviin tehtäviin

Palvelukokonaisuuksien ja -ketjujen määrittelyn, ohjauksen ja seurannan käsikirja (<https://www.julkari.fi/handle/10024/140708>)

Käsikirjassa toinen vaihe on segmentointi, jota ei lähdetä tekemään ennen kuin kohta 3. tarkentavista tehtävistä on valmis. Palveluita ei myöskään voi kuvata eri tavalla kuin palvelutietovarantokokonaisuudessa on kuvattu, jotta yhteinen käsitteistö säilyy eri kokonaisuuksien välillä.

Tilanneanalyysi tehdään yhteistyössä alueellinen väestön palvelutarpeen arviointi –kokonaisuuden kanssa.

Palveluketjujen kuvaamista tehdään tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –hankkeessa. Palveluketjujen hallintamallia luodaan samanaikaisesti palveluketjujen kuvaamisen kanssa ja hyödynnetään hallintamallin suunnittelussa palveluketjujen kuvaamisen aikana saatuja kokemuksia.

Muuta huomioitavaa

- Rakenneuudistusta tukeva hanke osa-alue 3: Lappi vastaa asiakastietomallin vaatimuksiin - Tuotetaan yhdenmukainen kuvaus kuntien palvelurakenteesta, palvelutehtävien asemoitumisesta niihin, tuotettavista sosiaalipalveluista sekä käytössä olevista kirjaamisalustoista. Järjestelmätasoiset vaatimusmäärittelyt tulevat kansallisesta toimintamallista.
- Tulevaisuuden sote-keskus: Hankkeessa tehtävä palveluiden ja palveluketjujen kehittäminen pitää huomioida

Käsite- ja tietomallien määrittelemine

Toimenpide

Määritellään alueen sote-organisaatioiden tarpeiden mukaiset käsite- ja tietomallit hyödyntäen kansallisesti määriteltäviä malleja.

Muodostetaan suunnitelma sote-tiedon yhtenäisen tietopohjan luomiseksi, otetaan käyttöön yhteisesti sovittu käsite- ja tietomalli(t).

Tarkentavat tehtävät

1. Kartoitetaan alueella käytössä olevat sote-tietojärjestelmät. Hyödynnetään edellisessä valmistelussa tehty työ ja päivitetään tarvittaessa. (tehdään pääasiassa korissa 3)
2. Tehdään tarkentava suunnitelma palvelulähtöisen käsitelmän rakentamiseksi. Käytetään samaa palveluiden luokittelua kuin palvelutietovarantokokonaisuudessa.
3. Päivitetään / tehdään alueellinen tietojohtamisen kokonaissuunnitelma. Huomioidaan palvelut, käsitelmät, tietomallit, tietojärjestelmät, tietoaltaan tai muun vastaavan ratkaisun teknisen toteutuksen suunnittelu ja toteutus sekä tiedolla johtamisen tarpeet.

Lisätiedot tarkentaviin tehtäviin

Käsitelmää käytetään palvelutoiminnan sääntöjen kuvaamiseen. Käsitelmän tarkoituksena yhtenäistää ja varmistaa käsitteiden yhtenäinen ymmärtäminen ja palvelutoiminnassa syntyvien tietojen yhtenäinen käsittely. Käsitelmällä on vahva yhteys palvelutoiminnan prosessien kanssa. Käsitelmällä ei tarkoiteta tietokannan suunnittelua ja se on riippumaton teknologiasta.

Käsitelmää varten täytyy myös standardoida käytettävät sanastot, esimerkiksi palveluiden luokittelu. Ilman yhteistä sanastoa käsitelmien määrittelemine on mahdotonta ja toisaalta pelkkä sanasto ilman käsitteiden määrittelyä on hyödytön.

Käsitelmän avulla pyritään yksiselitteisiin ja selkeisiin käsitelmääritelmiin sekä selkeisiin ja yksiselitteisiin käsitteiden välisiin suhteisiin.

Luonnos terveydenhuollon käsitelmäksi: Kohti käsitelmän tavoitetilaa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisarkkitehtuuryössä

<https://www.julkari.fi/handle/10024/116298>

”Käsitelmän ja tietomallin suhde

Kokonaisarkkitehtuuryössä käsitelmä kuuluu käsitteellisen tason kuvauksiin. Se kuvaa kohteensa toiminnallista logiikkaa käsitteiden avulla. Mallissa voi olla mukana toiminnan nykyisiä käsitteitä sekä käsitteitä, jotka koskevat toiminnan tavoitetilaa tai esimerkiksi tulevaa tietojärjestelmätoteutusta. Käsitelmä tukee semanttisen yhteen toimivuuden toteuttamista.

Koska sanoja käsite ja käsitelmä käytetään myös muissa yhteyksissä, on tietoarkkitehtuuriin kuuluvien erilaisten mallien suhdetta toisiinsa avattu kuvassa 2 (kts. sivu 11 em. lähde). Kuvassa käsitelmästä käytetään nimeä toiminnallinen käsitelmä. Toiminnallinen käsitelmä kuvaa kohteensa toiminnallista logiikkaa toimintaympäristön käsitteiden avulla. Sitä voi käyttää referenssimallina esimerkiksi tietojärjestelmätoteutuksissa. Käsitelmän abstraktiotaso on eri kuin tietomallin. Järjestelmätoteutustason tietomalli kuvaa tietojärjestelmän sisältämien tietojen tallennusrakenteen ja rajapinnat loogisella tasolla. Tällöin rajaudutaan tietojärjestelmän toteutuksessa tarvittaviin tietoihin, ja kuvaus toimii samalla toteutussuunnitelmana. Käsite- ja tietomalleihin liittyvä sanasto määrittelee niissä käytettävän terminologian.”

Sote-tietoarkkitehtuurin kokonaiskuva, <https://thl.fi/documents/920442/3812443/5.+Tietoarkkitehtuurin+kokonaiskuva.pdf/673c6ce2-decc-4ead-9af8-b41208acf4c1>

Sosiaalialan tiedonhallinnan sanasto, https://thl.fi/documents/920442/2940835/Sosiaalialan_tiedonhallinnan_sanasto_4_0.pdf/1854a756-2662-4f47-80e3-a8b413340fce

Asiakaslähtöiset ja vaikuttavat sosiaalipalvelut, https://www.thl.fi/attachments/tiedonhallinta/sosiaalihuollon_kasitemalli.pdf

Kansallinen koodistopalvelu, <https://koodistopalvelu.kanta.fi/codeserver/pages/classification-list-page.xhtml>

Muuta huomioitavaa

Aikataulua vielä tarkennettava kori3:n kanssa. Teknologiaselvityksen tulokset otetaan huomioon tietojohdamisen kokonaissuunnitelmassa. Kohdan kolme resurssi voi olla sama kuin tiedonhallintamallissa.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –hankkeessa tehdään toimenpiteitä RAI-järjestelmän käyttöönoton tukeen liittyen. RAI-järjestelmää voi hyödyntää käsite- ja tietomallityössä yhtenä pilotointi kohteena, jos sellainen nähdään tarpeelliseksi.

Tietojohdamisen teknologiaselvitys

Toimenpide

Selvitetään alueella käytössä olevat tietojohdamisen teknologiset ratkaisut sekä mahdolliset uudet teknologiset ratkaisut, joita voitaisiin hyödyntää

Tarkentavat tehtävät

1. Tilataan tietojohdamisen teknologiaselvitys.

Muuta huomioitavaa

Selvityksessä huomioidaan myös olemassa olevat ratkaisut (mitä Lapissa on jo olemassa ja käytössä) sekä niiden edelleen hyödynnettävyys alueellisessa käyttötarkoituksessa. Ed. sis. myös kustannusvaikuttavuusarvioinnin eli mitä olemassa olevien käytönlaajennukset maksaisivat ja mahdolliset uudet teknologiat eli mikä tulisi olemaan kokonaiskustannus alueellisessa toteutuksessa.

Muodostettua tietoa hyödynnetään alueellisen toteutussuunnitelman laadinnassa sekä budjetoinnissa.

Tiedolla johtamisen välineet

Toimenpide

Määritetään yhteisesti tiedolla johtamisen välineet: mittareita, analyyseja, visualisointeja (raportteja, ml. Sote-tietopaketit, Kuva-mittarit, Asiakaspalautetieto, jne.)

Tarkentavat tehtävät

1. Jatketaan käsite- ja tietomallityötä tarkentaen johtamisen tietotarpeiden muuttamista mittareiksi ja raporteiksi ottaen huomioon kansalliset mittarit sekä ERVA-alueen, hyvinvointialueen että tuottajakohtaiset tarpeet.
2. Määritellään tiedolla johtamisen välineiden teknologiset ratkaisut.
3. Tehdään suunnitelma tiedolla johtamisen välineiden käyttöönottamisesta ja otetaan välineitä käyttöön mahdollisuuksien mukaisesti.

Muuta huomioitavaa

Huomioidaan teknologiaselvitys ja otetaan tiedolla johtamisen välineet tietojohdamisen kokonaisuunnitelmaa.

Tietojohdamisen kehittämisen verkosto

Toimenpide

Perustetaan tietojohdamisen kehittämisen verkosto alueelle tukemaan sote-KA ja tietojohdamisen kehittämistä hankkeessa

Tarkentavat tehtävät

1. Verkoston jäsenten tehtävänä edistää ja tukea hankkeessa tehtävää työtä omassa organisaatiossaan
2. Verkoston toiminnan tavoitteena on tietojohdamisen yhteisen ymmärryksen luominen Lapin hyvinvointialueelle.

Resurssit

Organisaatiot nimeävät verkostoon jäsenen(t) hankkeen kutsusta.

5.2.2 Alueellinen väestön palvelutarpeen arviointi

Tavoite

Palvelutarpeen arvioinnilla saadaan käsitys alueen väestöstä ja sen ominaispiirteistä, palvelujärjestelmästä, palvelukokonaisuuksista ja -ketjuista, palveluista ja niiden käytöstä sekä asukas/asiakasryhmien palvelutarpeista. Alueellinen palvelun tarpeen arviointi tehdään säännöllisesti.

Toimenpide

Sovitaan alueelle yhteinen tapa tuottaa tietoa alueen väestön palvelutarpeesta.

Tarkentavat tehtävät

1. Sovitaan alueellisen väestön palvelutarpeen arviointiin käytettävistä tietolähteistä, tiedon tuottamisen vastuista, olemassa olevan tiedon hyödyntämisestä ja arvioinnin säännöllistä toteutusaikataulusta.
2. Palveluketjujen hallintamalli –kokonaisuudessa tehdään tilanneanalyysi alueen palveluista ja palveluiden käytöstä.

5.2.3 Kansalliseen asiakaspalautejärjestelmän kehittämiseen osallistuminen

Tavoite

Asiakastyytyväisyyttä mitataan kansallisesti yhteisellä tavalla.

Toimenpide

Asiakaspalautteen yhtenäistämiseksi toteutetaan sisällöllistä kehittämistä ja valmistelua

Tarkentavat tehtävät

1. Nimetään alueelta kaksi henkilöä valtakunnalliseen asiakaspalautteen kehittämisen verkostoon.
2. Nimetyt henkilöt osallistuvat asiakaspalautetyöryhmän toimintaan ja toimivat alueellisena linkkihenkilönä.

Muuta huomioitavaa

Ilmoitettu Maarit Palomaa LSHP ja Pia Yliräisänen-Seppänen.

5.2.4 Sote-palveluiden kustannuslaskenta, hinnoittelu ja tuotteistus

Tavoite

Selvitetään keinot ja menetelmät alueen kuntaorganisaatioiden tuottamien Sote-palveluiden kustannuslaskennan, hinnoittelun ja tuotteistuksen toteuttamiseksi.

Toimenpide

Kustannuslaskennan toteutus liittyy kiinteästi Sote-KA työhön. Palveluiden ja palveluketjujen kuvaaminen tuottaa pohja-aineiston kustannuslaskennan, hinnoittelun ja tuotteistuksen toteuttamiseksi. Kustannuslaskenta etenee käsite- ja tietomallien kautta.

Tarkentavat tehtävät

1. Tehdään suunnitelma kustannuslaskennan, hinnoittelun ja tuotteistuksen toteuttamisesta osana tietojohdamisen kokonaissuunnitelmaa.

5.2.5 Sote-tiedon toisiokäytön lain toimeenpanon alueelliset ratkaisut

Tavoite

Edistetään Sote-tiedon toisiokäytön lain edellyttämien toimien toteutumista alueella.

Toimenpide

Selvitetään edellytykset, periaatteet ja toimintamallit, joilla lainsäädännön edellyttämät rekisterinpitäjän palvelut ja toteutukset voidaan alueella toteuttaa.

Tarkentavat tehtävät

1. Laaditaan suunnitelma toisilain mukaisen palvelukokonaisuuden järjestämisestä alueella keskitetysti toteutettuna. Palvelukokonaisuuden palvelut ovat: 1) tietoaaineistojen kuvaukset, 2) neuvontapalvelu, 3) tietojen kokoamis-, yhdistämis- ja esikäsittelypalvelu, 4) tunnisteen hallinnointipalvelu, 5) tietopyyntöjen hallintajärjestelmä, 6) tietoturvallinen käyttöpalvelu ja 7) tietoturvallinen käyttöympäristö.

Muuta huomioitavaa

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisussa Sosiaali- ja terveystietojen toisiokäytön kokonaisarkkitehtuuri (<https://yhteistyotilat.fi/wiki08/display/THLSOTEKATJULK>) on lueteltu huomioon otettavia toimenpiteitä, jotka tulevat huomioiduksi muissa johtaminen ja ohjaus –osa-alueen kokonaisuudessa tai rakenneuudistusta tukeva hankkeen osa-alueessa 3, esimerkiksi:

- Kerää sote-tietojohdamisen tarvitsema tietopohja
- Huolehdi prosessien ja kirjaamisen riittävästä yhdenmukaisuudesta
- Kehitä kirjaamista alueellisten ja valtakunnallisten linjausten mukaisesti
- Määrittele mittarit
- Yhtenäistä alueellisia tietojärjestelmiä
- Laadi kokonaisarkkitehtuuri valtakunnallisten arkkitehtuurilinjausten mukaisesti
- Noudata kirjauksissa valtakunnallisia tietorakenteita, luokituksia ja koodistoja

5.3 Toimintatapojen ja -prosessien uudistamisesta ja yhtenäistämisestä digitaalisten välineiden avulla

5.3.1 Osa- alueen tavoitteet

Tavoitteena on sekä asukkaita että ammattilaisia palveleva yhteen toimiva digitaalisten palveluiden kokonaisuus Lapin maakunnan alueella. Asukkaille tarjottavien palveluiden tulee olla helppokäyttöisiä ja saavutettavia, koska niiden avulla voidaan luoda tiivis palveluverkko laajaan Lapin maakuntaan. Ammattilaisten osalta tärkeää on, että kehitettävät ratkaisut tukevat monikanavaista palvelutuotantoa, ja mahdollistavat tiedon saatavuuden joko asiakkaan itsensä tuottamana tai ammattilaisten käytössä olevien järjestelmien kautta kertakirjautumalla.

Strategiseksi avaintavoitteeksi on valittu sote-palveluiden järjestelmäkokonaisuuden hallittu muutos. Muutosta tuetaan kokonaisarkkitehtuuryöllä ja varmistamalla järjestelmien yhteen toimivuus.

5.3.2 Perustetaan alueellinen digipalveluyksikkö laajentamalla nykyistä sähköisten palveluiden ammattilaisten tukea

Tavoitteena on tarjota riittävä digitaalisten palveluiden käytön tuki ammattilaisille, jotta palveluiden käyttöönotto, tuotanto ja käyttö ovat sujuvia ja palveluita voidaan laajentaa tarpeet ja kokonaisuus huomioiden. Tällä hetkellä osaaminen ja mallit toimia ovat organisaatiokohtaisia eikä yhdenmukaisia tapoja tukea digitaalisten palveluiden käyttöönotossa ole. Lisäksi palveluiden ohjauksen tueksi on tunnistettu tarve riittävälle tiedon saamiselle esim. eri palveluista. Asiantuntijapalveluita voidaan hankkia oman henkilöstöresurssin lisäksi virtuaaliassistentin suunnitteluun ja hankintaan liittyen.

Toimenpiteet

Suunnitellaan digipalveluyksikön perustaminen sekä pilotointi, arvioidaan toimintaa ja tehdään mahdollinen jatkosuunnitelma digipalveluyksikölle. Tuotetaan digipalveluiden reaaliaikainen tuki ammattilaisille koko hankkeen ajan.

Digipalveluyksikön verkostomainen toiminta

- Yksikön perustaminen aloitetaan alueellisen asiantuntijaverkoston rakentamisella, verkostoon kutsutaan jo ilmoittautuneiden henkilöiden lisäksi joka kunnasta/kuntayhtymästä sekä terveydenhuollon että sosiaalipalveluiden edustaja.
- Verkoston rakentamisessa hyödynnetään olemassa olevia sähköisten palveluiden avainhenkilöitä mm. kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisistä palveluista vastaavia henkilöitä sekä virtu.fi -palveluiden omistajia.
- Verkoston osaamisen tunnistaminen aloitetaan palvelumuotoilun menetelmin järjestetyllä etätyöpajalla tammikuussa, toiminta jatkuu yksikön palvelumuotoilukonseptityöpajalla, jossa luodaan malli asiantuntijuuden jakamiseksi. Puuttuvaa asiantuntijuutta hankitaan ostopalveluna.
- Verkostolle järjestetään kuukausittaiset työpajat kyvykkyyksien kehittämiseksi ja yhtenäisten toimintamallien suunnitteluun sekä lyhyitä infoja sähköisten palveluiden käyttöönoton tueksi.
- Yksikön arvioinnin tueksi luodaan palautejärjestelmä ja mittarit toiminnan ja kustannusten arvioimiseksi. Mittareita seurataan ja toimintaa arvioidaan niiden perusteella
- Arvioidaan verkostomaisen yksikön toimintaan jatkotyöskentelyn pohjaksi

Digipalveluyksikön tuottama koordinaatio ja tuki

- Digipalveluyksikön koordinaatituelle laajennetaan virtu-palvelun ja muiden sähköisten palveluiden tuki osaksi digipalveluyksikköä, digipalveluyksikön koordinaatio tarjoaa reaaliaikaisen palveluiden käytön tuen ammatillisille
- Digipalveluyksikkö järjestää jatkuvia lyhyitä koulutuskokonaisuuksia sekä palvelumuoto-kohtaista valmennusta digipalveluiden käytön tueksi. Yhteistyö Terveyskylän ja Omaolo-palveluiden kanssa on suunniteltua.
- Palveluiden käyttöönottoon tarjotaan kokonaisvaltainen suunnittelun, käyttöönoton, käytön ja arvioinnin tuki, joissa toimintatapana palvelumuotoilun prosessien lisäksi on kehittäjä-asiakastoiminnan hyödyntäminen sekä jo olemassa olevien sähköisten palveluiden kehittämiseen liittyvät toimintamallit.
- Uusien palveluiden pilotointiin/käyttöönottoon luodaan ohjeistukset sekä tehdään toimintamalli arviointiin. Huomiota kiinnitetään saavutettavuuteen sekä ohjeistuksien mobiilikäyttöön.
- Yhtenäistetään olemassa olevien digipalveluiden toimintamalleja, jotta palvelukokonaisuudesta saadaan yhtenäinen kokemus käyttäjälle.
- Palveluohjauksen tueksi suunnitellaan ja määritellään, pilotoidaan ja otetaan käyttöön hakutoiminnallisuus/virtuaaliassistentti.
- Digipalveluista ja niiden käytön tuesta tiedotetaan eri kanavien kautta aktiivisesti sekä ammattilaisia että sähköisten palveluiden käyttäjiä. Digipalveluyksikkö suunnittelee ja vastaa tiedottamisesta yhteistyössä käyttöön laajennettavien palveluiden esim. Terveyskylän avainhenkilöiden kanssa.

Tulokset

- Digipalveluyksikön verkostomainen toimintamalli on pilotoitu, ja arvioinnin tuloksena on päätetty jatkosuunnitelmista sekä verkoston hallintamallista.
- Digipalveluyksiköstä muodostuu verkostomaisesti toimiva kokonaisuus, jonka jäsenet toimivat digipalveluiden käytön tukena omassa organisaatiossaan. Verkoston jäsenten oma osaaminen laajenee ja heillä on käytössään yhtenäiset digipalveluiden toimintamallit sekä tapa tiedottaa palveluista.
- Digipalveluyksikön osana toimiva koordinaatituki tuottaa reaaliaikaisen tuen koko alueelle digipalveluihin sekä vastaa toimintamallien, koulutusmateriaalien ja ohjeistuksien ajantasaisuudesta.

5.3.3 Asukkaiden sote-asioinnin keskittäminen yhteen sähköisen asioinnin kanavaan ja virtu.fi -palveluportaalin palveluvalikoiman laajentaminen

Tavoitteena on laajentaa olemassa olevaa kansalaisten digitaalisten palveluiden kokonaisuutta, jotta monikanavainen asiointi on mahdollista useimmissa palveluissa ja matalan kynnyksen palvelut ovat yhdenmukaisia ja helposti saatavilla. Asiantuntijapalveluita voidaan hankkia arkkitehtuurityöhön, joka pitää suunnitella ja rakentaa yhteistyössä osa-alue 2:n ja tietojärjestelmäarkkitehtuurin kanssa. Omaolon käyttöönotto toteutetaan yhteistyössä DigiFinland Oy:n kanssa. Terveyskylän hoitopolkujen käyttöönottojen laajentamisesta osaksi peruspalveluita vastaavat sairaanhoitopiirit. Asukkaiden sähköisen asioinnin palveluissa huomioidaan saamenkielen mukainen palvelutarjonta.

Keskitetään asukkaiden sote-asiointi yhteen sähköisen asioinnin kanavaan ja laajennetaan virtu.fi -palveluportaalin palveluvalikoimaa.

Toimenpiteet

- Selvitetään virtu.fi palvelu- ja asiointiportaalin teknistä toiminnallisuutta ja kehitetään integraatioiden laajentamista uusiin palveluihin liittyen. Selvitysten perusteella tehdään suunnitelma ja päätös tunnistautuneen käyttäjän asiointiportaalin ratkaisusta. Ylläpidetään suunniteltua kokonaisarkkitehtuuria.
- Hyödynnetään virtuaalisen sosiaali- ja terveystietokeskuksen käyttöön liitettyjä suomi.fi –tunnistus, viestit, valtuudet, ja PTV-tietovarannon palveluita.
- Selvitetään, tarvitaanko puolesta asiointiin valtuuksien rekisteröintipistettä, joilla ei ole mahdollisuus asioida sähköisesti
- Laajennetaan keskitetyn masterdata-järjestelmän mahdollisuuksia eheän ja yhtenäisen tiedon hyödyntämisessä.
- Otetaan käyttöön OmaOlo-palvelukokonaisuus integroituna kokonaisuutena virtu-palveluportaaliin yhteistyössä DigiFinland Oy:n kanssa.
- Hyödynnetään Terveyskylä -palvelua integroimalla sisältöjä osaksi virtu.fi-palveluportaalia sekä selvitetään Terveyskylän erikoissairaanhoidon mahdollisten palvelupolkujen integrointimahdollisuudet
- Seurataan virtu.fi –palveluiden ja muiden sähköisen asiointin palveluiden käyttöä sekä ylläpidetään, kehitetään ja laajennetaan virtu-palveluportaalin palvelukokonaisuutta myös nykyisten palveluiden osalta. Huomioidaan erityisesti mittava jo olemassa oleva sosiaalipalveluiden kokonaisuuden kehittäminen ja siihen liittyvä palvelupolkujen kehittäminen.
- Kuvataan ja arvioidaan integraatioiden toimivuutta hyödyntämällä nykyisin jo käytössä olevia testiympäristöjä.(virtu.fi ja eKollega.fi -portaalit, Coceserver, Csamhealth)

Tulokset

- Lapin maakunnan asukkaiden käytössä olevat sähköisen asiointin palvelut ovat käytävissä yhdessä sote-palveluiden portaalissa. Portaali on laajennettavissa kaikki sote-palvelut sisältäväksi, jos näin päätetään.
- Aukkaat voivat asioida tunnistautumalla kaikkiin sähköisiin sote-palveluihin ”yhdessä luukun” periaatteella riippumatta palveluntarjoajasta tai käytössä olevasta järjestelmästä.
- Sähköiset palvelut ovat olennainen osa tarjota palveluita joko korvaamalla nykyiset palvelukanavat tai olemalla vaihtoehtoinen palvelukanava (monikanavaisuus) tai niiden avulla on mahdollisuus oma-apupalveluiden käyttöön.
- Sähköisen palvelun käyttö on sujuvaa aina oma-apu/omahoito-palvelusta palveluiden mahdolliseen sähköisen ajanvarauksen tai yhteydenoton kautta vastaanotolle tai tapauksittain suunnitelluissa palvelukokonaisuuksissa.
- Arkkitehtuuriratkaisut on kuvattu ja niitä ylläpidetään. Ratkaisuihin pyritään hyödyntämään avoimia rajapintoja. Tavoitteena on päästä eroon point-to-point integraatoratkaisuihin kaikkien ratkaisujen osalta.

5.3.4 Etäkonsultaatio- ja vastaanottojen, etäryhmien sekä kotiin tuotettavien etäpalveluiden toimintamallien yhtenäistäminen

Tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää etäpalveluiden ja –konsultaatioiden käyttöönoton toimintamalleja ja käytössä olevien palveluiden saatavuutta ja tunnettavuutta. Samalla vahvistetaan peruspalveluiden osaamista etäpalveluiden hyödyntämisessä, jotta palvelut voidaan tuottaa lähipalveluina etänä. Tavoitteena on tuottaa työkaluja tulevaisuuden sote-keskusvalmistelun tueksi ja käyttöön. Toimintamallien yhtenäistämisen osalta digipalveluyksikön resurssien hyödyntäminen on keskeistä. Palveluiden kehittämisessä ja käyttöohjeissa huomioidaan saamenkielisyys.

Toimenpiteet

- Kootaan yhteen alueella asukkaille käytössä olevat etäpalvelu- ja kotiin tuotettavien palveluiden ratkaisut sekä ammattilaisten käytössä olevat etäpalveluratkaisut
- Arvioidaan etäpalveluratkaisujen käyttökohteet ja niiden laajennettavuus
- Kootaan etäpalveluiden ”työkalupakki” käytettäväksi ammattilaisille kollega-palveluun (virtu-ammattilaispalveluun), jotta ammattilaiset voivat löytää ja vertailla helposti käyttöönsä soveltuvan etäpalveluratkaisun. Hyödynnetään Kuntaliiton soten digipakettityötä sekä jo olemassa olevia etäpalveluiden ratkaisusta olevaa tietoa.
- Suunnitellaan ja kehitetään eri tyyppisiin palveluihin toimintamallit (matalan kynnyksen ja asiointin palvelut, erityispalveluiden laajentaminen, reaaliaikaiset ja ei reaaliaikaiset palvelut) sekä yhtenäistetään ohjeistus.
- Kerätään systemaattista palautetta palveluiden käytöstä ja palveluista niiden arvioimiseksi ja kehittämiseksi.
- Pilotoidaan ja kilpailutetaan mahdollisesti tarvittavia uusia työvälineitä etäpalveluiden käyttöön. Pilotoitavat kohteet sovitaan organisaatioiden kanssa.
- Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan virtuaaliassistentin käyttöä ratkaisujen tukena. Osana etäpalvelukokonaisuutta ja digipalveluysikön toimintaa suunnitellaan ja otetaan käyttöön ammattilaisille monikanavaisen palveluneuvonnan ja ohjauksen työkaluksi tietojen keräämisen ja käytön mahdollistava ratkaisu esimerkiksi virtuaaliassistentti. Ratkaisua voidaan laajentaa asiakkaiden käyttöön, kun tietosisältö on testattu ja vakiintunut.
- Tiedotetaan ja viestitään aktiivisesti etäpalveluista ja niiden toimintamalleista sekä ylläpidetään toimintamalleja tiiviissä yhteistyössä digipalveluysikön kautta.

Tulokset

- Alueella käytössä olevat etäpalveluratkaisut ovat kaikkien ammattilaisten ja kansalaisten tiedossa, saatavilla ja vertailtavissa käyttötarkoituksen mukaisesti. Toimintamalleista saa tietoa mm. niiden käytettävyydestä, käyttökohteista ja laajennettavuudesta sekä käytöstä.
- Asukkaille tarjottavat etäpalveluratkaisujen toimintamallit ovat yhdenmukaisia, erityisesti matalan kynnyksen palveluiden ja asiointin osalta.
- Erityisosaamisen hyödyntämiseen peruspalveluissa sähköisten kanavien kautta on selkeät toimintamallit
- Etäpalveluiden käytöstä kerättävä systemaattinen palaute mahdollistaa palveluiden jatkuvan kehittämisen
- Pällekkäisiä etäpalveluratkaisuja ei kehitetä

5.3.5 Alueellisten toimintamallien yhdenmukaistaminen

Tavoitteena on sekä sosiaali- että terveydenhuollon osalta parantaa alueella käytössä olevien sote-tietojärjestelmien toimintaa ja käyttöä, jotta nykyisten järjestelmien toiminnallisuudet yhdenmukaistuvat, järjestelmissä oleva tieto on laadukasta, vertailukelpoista ja yhteen toimivaa sekä alueellisesti että kansallisesti. Lisäksi yhteentoimivuus muiden kuin julkisen sote-sektorin järjestelmien kesken selvitetään (mm. yksityiset palveluntuottajat ja järjestöt).

Keskeisinä kehittämisen kohteina molempien sektoreiden osalta ovat: kirjaaminen ja tilastointi, järjestelmien ja käyttöympäristöjen yhdenmukaistaminen, Kanta-arkistointi sekä vanhojen tietojen arkistoinnin suunnittelu. Kehittämistyön kohteena on myös järjestelmien yhteentoimivuuden varmistamisen suunnittelemalla integraatiot ja masterdatatiedon saata-

vuus ja käytettävyys. Heterogeenisen järjestelmäympäristön muutos vaatii asiakas- ja potilastietojärjestelmän uudistamista sekä välivaiheessa prosessiohjauksellisia toimenpiteitä, jotta palveluketjut saadaan katkeamattomiksi.

Kirjaamisen ja tilastoinnin yhdenmukaistaminen tulee tehdä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Lisäksi kirjaamisen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee huomioida kansalliset määrittelyt, sosiaalihuollossa KansaKoulu-hankkeen toimenpiteet ja tiedolla johtamisen tarpeet vertailukelpoisen tiedon tuottamiseksi.

Tietojärjestelmät-tiimin yhteistyöllä pyritään edistämään tavoitteiden mukaisia toimenpiteitä osana digipalveluyksikön toimintaa.

Toimenpiteet, terveydenhuolto

Kirjaaminen

- Kartoitetaan kertomuskirjaamisen ja käynnin tilastoinnin nykytila alueella.
- Laaditaan suunnitelma terveydenhuollon kriittisistä yhdenmukaisista kirjaamistarpeista ja niiden käytäntöön viemisestä
- Organisaatioiden kesken pyritään kartoittamaan ja löytämään alueella kansallisen ohjeistuksen mukainen yhdenmukainen merkitsemismalli. Tuetaan organisaatioita ottamaan käyttöön yhteisesti määritettyjä malleja.
- Kuvataan potilaan palvelupolussa tapahtuva kirjaaminen prosessina
- Käynnin tilastoinnin yhtenäistämisen avuksi perusterveydenhuollossa otetaan avuksi AvoHilmon tietosisällöt ja varmistetaan, että tiedonkeruun vaatimukset vastaavat eri organisaatioissa toisiaan. (esim. jos THL haluaa esim. seurata hoidon saatavuutta ja hoidon tarpeen arviota, mallinnetaan niiden kirjaaminen ja tilastointimerkinnot niin, että ne eri järjestelmästä huolimatta antavat samaa tilastotietoa)
- Laaditaan alueelle potilastiedon kirjaamisen ja yhtenäisen tilastoinnin oppaat.
- Koulutetaan ja laaditaan ohjeistuksia kirjaamisesta ja tilastoinnista terveydenhuollon esimiehille sekä käytännön asiakastyötä tekeville, osallistetaan organisaatioiden henkilöstö

Alueellinen yhtenäinen toimintamalli

- Valmistellaan yhtenäiset toiminnalliset ja järjestelmäkohtaiset vaatimusmäärittelyt terveydenhuollon tietojärjestelmiin maakunnassa
- Kartoitetaan perusterveydenhuollon tietojärjestelmien nykytila yhdessä tietojärjestelmätoimittajan kanssa, siltä osin, että saadaan selville alueella olevien ydintietojärjestelmien päivitysvelka suhteessa kansalliseen kehittämiseen, vaiheistusasetukseen ja niin voimassa kuin valmisteilla oleviin lakeihin ja asetuksiin (mm. GDPR, MDR, puolesta asiointi, ostopalveluvaltuutus).
- Tehdään selvitys ja suunnitelma organisaatioissa olevien tietojärjestelmien riittävien yhdenmukaisten ominaisuuksien käyttöönotosta sekä käyttöympäristöjen ja palvelinalustojen yhdenmukaistamisesta
- Projektoidaan järjestelmittäin yhteistyössä toimittajien ja organisaatioiden kanssa järjestelmien yhdenmukaisten ominaisuuksien käyttöönotot siten, että järjestelmän käyttämisellä voidaan tukea toimintaa sekä sitä, että prosesseissa kirjattavat ja muut muodostuvat tiedot yhdenmukaistuvat.
- Tuetaan organisaatioita yhdenmukaistamaan tietojärjestelmien ominaisuudet edellä mainitun määrittelyn mukaisesti, jotta tekninen toteutuskin voi olla mahdollistamassa prosessien yhdenmukaistamista.
- Laajennetaan ja koordinoitaan terveydenhuollon valtakunnallisten toimintamallien käyttöönottoja ja määrittelyjä rekisterinpitäjäkohtaisesti mm. Kantaan liittyvien vaiheistusasetuksen mukaisesti

- Laaditaan kehittämissuunnitelma terveydenhuollon organisaatioille ottaen huomioon em. vaiheistusasetuksen vaatimukset ja muut Kelan palveluiden painopisteet vuodelle 2021. (keskeisten terveystietojen koosteet, tietojen luovutusten hallinta, Luotain, kansallinen lääkityslista)
- Mallinnetaan Luotaimen hallittu käyttöönotto Kelan tuella, jos tietojärjestelmätoteutusta ei ehditä tekemään asiakastietolain uudistuksen tullessa voimaan. Lisäksi mm. puolesta-asiointi ja uuden asiakastietolain vaatimat toiminnallisuudet huomioidaan suunnittelussa.

Vanhojen tietojen arkistointi

- Vanhojen terveydenhuollon tietojen arkistoinnissa seurataan DigiFinlandin kansallista määrittelytyötä ja laaditaan alueelle suunnitelma, toimintamalli ja vaiheistusaikataulu vanhojen terveydenhuollon tietojen arkistoinnista Kanta-palveluun DigiFinland Oy:n kanssa yhteistyönä.
- Toimintamallin suunnittelussa ja tietohuoltoselvityksessä ja suunnitelmassa tarkennetaan se, mitä tietoja viedään Kantaan ja mitä säilytetään mahdollisesti paperisina ja mitkä tiedot eivät vaadi pitkäaikaisarkistointia.
- Toteutetaan terveydenhuollon tietojen Kanta-arkistointi aloittaen poistuneista ja lähiaikoina poistuvista järjestelmistä. Suunnitelmassa huomioidaan myös vaihtoehto, jossa tiedot arkistoidaan aktiivikannasta ja järjestelmän käyttö jatkuu muutoin normaalina.

Tulokset ja hyödyt

- Tiedon käytettävyys ja raportoinnin tuottaman tiedon vertailtavuus eri tuottajien kesken on luotettavampaa
- Järjestelmät ovat yhdenmukaisempia käyttää huolimatta siitä, mikä järjestelmä on käytössä
- Aktiivikäytöstä poistuneet järjestelmät voidaan lopettaa
- Tiedon arkistointi on toteutettu lain mukaisesti

Toimenpiteet, sosiaalihuolto

Sosiaalihuollon kokonaisuudessa hyödynnetään alueen Inhouse-toimijan työpanosta suunnittelu- ja koordinaatiotyön osalta. Kokonaisuuden tarkempi suunnittelu edellyttää yhteistyötä hankkeessa mukana olevien organisaatioiden, Kansa Koulu 3 -hankkeen, terveydenhuollon kirjaamisen ja tiedolla johtamisen toimijoiden kanssa. Suunnittelussa pitää huomioida myös se, että osa kokonaisuuden alla olevista toimenpiteistä on sellaisia, jotka olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa yhdellä resurssilla kuin jakaa resurssi jokaiseen kuntaan. Näitä ovat mm. omavalvontasuunnitelma, arkistonmuodostussuunnitelma ja järjestelmien yhdenmukaistaminen suunnitelmat.

Kirjaaminen

- Laaditaan yhteinen suunnitelma sosiaalihuollon palvelutehtäväluokituksen käyttöönotosta ja sen käytäntöön viemisestä
- Koulutetaan ja laaditaan ohjeistuksia kirjaamisesta sosiaalihuollon esimiehille sekä käytännön asiakastyötä tekeville

Alueellinen yhtenäinen toimintamalli

- Valmistellaan valtakunnalliset sosiaalihuollon asiakastietomallin mukaiset sosiaalihuollon toiminnalliset ja järjestelmäkohtaiset vaatimusmäärittelyt
- Tehdään selvitys ja laaditaan suunnitelma organisaatioissa olevien sosiaalihuollon tietojärjestelmien ja yhdenmukaisten ominaisuuksien käyttöönotosta ja käyttöympäristöjen yhdenmukaistamisesta

- Koordinoidaan ja toteutetaan sosiaalihuollon tietojen tietohuoltoselvityksen tekemistä ja järjestelmien Kanta-yhteensopivuutta. Resursoidaan kuntien työntekijöitä tähän tehtävään.

Vanhojen tietojen arkistointi

- Laaditaan suunnitelma ja vaiheistusaikataulu vanhojen sosiaalihuollon tietojen arkistoinnista (Kanta/muu arkistointi), THL, Kela ja SoteDigi yhteistyönä
- Toteutetaan sosiaalihuollon Kanta-arkistointi yhtenäisellä koordinaatiolla koko maakunnassa

Tulokset ja hyödyt

- Sosiaalihuollon palvelutehtäväluokitus on käytössä kunnan mahdollisuuksien mukaisesti
- Kirjaamisen yhdenmukaistaminen etenee alueellisten kärkitavoitteiden toteuttamisella ja kirjaamisen kehittämistiimi jatkaa toimintaansa.
- Organisaatioilla on tiedossa aikataulu, jonka mukaan ovat liittymässä Kanta-palveluun sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon.
- Käytössä on eri skenaarioita asiakastietojen näkyvyyden varmistamiseksi hyvinvointi-alueen alkuvaiheessa.
- Kaikki organisaation vastuulla olevat kantaliittymisen tehtävät on toteutettu tai toteutumassa Kantaliittymisen aikataulun puitteissa.
- Suunnitelma sosiaalihuollon vanhojen tietojen arkistoinnista on olemassa ja arkistotomijot saavat tukea toisiltaan.

Toimenpiteet, sosiaali- ja terveydenhuolto

Tietojärjestelmien nykytila alueella sama kuin edellisen valmistelun 2017 - 2019 aikana. Tietojärjestelmien nykytilan osalta nojaututaan vanhaan kartoitukseen. Edellisen valmistelun aikana tehdyn selvityksen lopputulemana oli, että pitkällä tähtäimellä kannattaisi tavoitella yhtä järjestelmää perusterveydenhuollossa, yhtä erikoissairaanhoidossa ja yhtä sosiaalihuollossa. Tätä voisi pitää yhtenä pitkän tähtäimen tavoitetilana ydintietojärjestelmien osalta.

Toisenlainen tavoitetila voisi olla se, ettei tietojärjestelmän nimellä ole merkitystä tiedon / datan saatavuuden kannalta vaan systeemin kyvykyys punnitaan datan käytettävyydellä. Tässä tavoitetilassa korostuu modulaarisuuden, tekoälyn ja uusien teknologioiden hyödyntäminen tietoaltaasta eri käyttötarpeisiin. mm. tiedolla johtamiseen ja tiedon hyödyntämiseen asiakas- ja potilastyössä.

Pitkän tähtäimen tavoitetilaksi voitaisiin myös asettaa yksi järjestelmäkokonaisuus (pth+esh ESKO). Tämän ratkaisuvaihtoehdon valinnassa sosiaalihuolto mukaan lukien kotihoito ja suun terveydenhuolto jäävät ratkaisun ulkopuolelle ja vaativat kilpailutuksen. Tämän hankkeen aikataulussa pyritään kuvaamaan toimenpiteitä ja välivaiheita, joilla voidaan edetä kohti tulevaa nykyisin käytössä olevien tietojärjestelmien hallittua muutosta. Toimenpiteinä huomioidaan ammattilaisen haasteet ja yhtenäistetään toimintamalleja jo nyt testattavaksi ja käyttöön otettavaksi. Toimintamallien yhtenäistäminen vapaaehtoisessa yhteistyössä itsenäisten organisaatioiden välillä luo pohjan toimivalle työskentelylle myös jatkossa. Yhtenäinen toiminta eri alueilla parantaa myös asiakkaan / potilaan asiointikokemusta. Kansalaisen sähköisen asioinnin palvelut tulisi myös olla hyödynnettävissä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmissä.

Päätöksenteon tukena ja vaatimusmäärittelyissä voidaan hyödyntää asiantuntijapalveluita.

Tietohuolto

- Suunnitellaan keskitetyn masterdatojen hallinnointijärjestelmän käyttöönotto ja integraatiototeutukset lähde- ja kohdejärjestelmiin (kansalliset luokitukset, koodistot ryhmittelyt jne.)
- Suunnitellaan, laajennetaan ja otetaan käyttöön yhtenäinen integraatioiden hallintajärjestelmä koko maakunnassa, jota tarvitaan KA:n edellyttämien eri järjestelmien välisten integraatioiden toteuttamisessa

Sote-tietojärjestelmien uudistaminen

- Selvitetään ja tehdään päätös siitä, mikä tavoitetilä ja missä konsortioissa yhteistyötä lähdetään alueella edistämään sote-tietojärjestelmäkokonaisuuden osalta
- Määritellään uuden sote-tietojärjestelmäkokonaisuuden vaatimukset yhteisesti sovituissa ja päätetyissä hankintakonsortioissa
- Selvitetään ja arvioidaan keskitetyn, järjestelmäkohtaisten tukipalveluiden tarve, vaikutukset ja tukipalveluissa toimivien henkilöiden osaamisen edellytykset
- Selkiytetään määrittelyjen yhteydessä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yhteisten asiakkaiden tietojen vaihto ja lainsäädännön esteet sekä yhteiset käytänteet.

Toiminnan turvaaminen monitoimittaja ja -organisaatioympäristössä asiakkaan palveluketjussa

- Suunnitellaan prosessiohjauksen pilotti yhteistyössä Tulevaisuuden sote-keskusvalmistelun kanssa
- Pilotoidaan prosessiohjauksen mahdollisuuksia sovituissa organisaatio- ja tietojärjestelmät ylittävissä palveluketjujen kriittisissä pisteissä
- Arvioidaan toiminnan laajentaminen pilotoinnin perusteella

Tulokset ja hyödyt

- Arkkitehtuurisuunnitelma tietojen integroimiseksi ja mastertietojen hallinnoimiseksi on olemassa
- Suunnitelma asiakas- ja potilastietojärjestelmien uudistamiseksi on olemassa ja määrittelytyö on aloitettu
- Prosessiohjauksen pilotoinnin perusteella on päätetty jatkotoimista

5.3.6 Konkreettiset tulokset kootusti

- 1) Ammattilaisilla on käytössä yksi yhteystaho, jonka kautta he saavat tukea digitaalisten palveluiden suunnitteluun ja käyttöönottoon sekä oman tietojärjestelmäkokonaisuuden hallittuun kehittämiseen ja uudistamiseen.
- 2) Asukkaille tarjottavat digitaaliset palvelut ovat helppokäyttöisiä ja saavutettavia ”yhden luokun periaatteella” toimivia. Monikanavaisten palveluiden avulla on luotu tasavertaisempi palveluverkko Lapin maakunnan asukkaille.
- 3) Etäkonsultaatioiden käyttöönottamiseksi on olemassa yhtenäiset mallit ja työkalut. Palveluohjauksen työvälineitä on alettu kehittämään suunnitelmallisesti.
- 4) Tietojärjestelmät ja niiden käyttö ovat yhdenmukaistuneet ja niihin tehtävien kirjausten laatu ja yhdenmukaisuus on parantunut. Suunnitelmat tietojen Kanta-käyttöönotoista ja Kanta-arkistoinnista ovat ajantasaisia ja osa vanhoista tiedoista on jo siirretty Kantaan. Uuden sote-tietojärjestelmäkokonaisuuden valmistelu- ja määrittelytyö on meneillään. Kriittisiin palveluketjujen osiin on pystytty pureutumaan prosessiohjauksen menetelmin.

5.3.7 Odotetut toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset

- 1) Yhteinen digipalveluyksikön resurssipooli mahdollistaa asiantuntijuuden kehittymisen ja laajentumisen sekä vähentää päällekkäistä työtä. Yksikkö mahdollistaa tulevaisuuden sote-keskuksen digitaalisten palveluiden laajentamisen suunnitelmallisesti ja yhdenmukaisesti.
- 2) Tasavertaisilla ja matalan kynnyksen palveluilla pyritään saamaan apu tarjolle koko väestölle ja resurssit suunnattua erityisesti niihin tehtäviin, joihin tarvitaan laajempaa paneutumista. Palvelut ovat helposti löydettävissä ja saavutettavissa eikä asiakkaiden tarvitse käyttää aikaa turhaan etsimiseen.

- 3) Etäpalveluiden monipuolinen tarjonta mahdollistaa erityispalvelut lähipalveluna asiakkaille asuinpaikasta riippumatta. Monikanavainen alueellinen toimintamalli on luotu palveluohjauksen tueksi. Matkakustannukset ja potilaiden siirtäminen raskaisiin erityispalveluihin vähenee. Peruspalveluiden työntekijöiden osaaminen lisääntyy ja asiantuntijuutta voidaan jakaa ammattilaisten välillä.
- 4) Tietojen saatavuus ja käytettävyys sekä raportointi yhdenmukaistuvat eri tietojärjestelmissä. Potilas- ja asiakasturvallisuus paranee ja hoito/palvelu jatkuu katkeamattomana yli organisaatiorajojen. Vanhoista, passiivikäytössä olevista tietokannoista päästään eroon.

5.4 Yhteistyöaluetasoinen tai muu maakuntien yhteinen kehittäminen: Pohjoisen OT-keskuksen jatkovalmistelu (Luonnos 7.1.2021)

5.4.1 Hankkeen organisoituminen ja resurssit

Lasten, nuorten ja perheiden kaikkein vaativimpien palveluiden Pohjoisen OT-keskuksen jatkovalmistelu on Pohjoisen Erva-alueen hyvinvointialueiden yhteinen kehittämishanke. Hankehallinnointi on Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä. Osallistuvat alueet/organisaatiot ovat Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Länsi-Pohjan, Kainuun ja Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirit kuntineen ja kuntayhtymineen.

Hankkeen resurssina on projektipäällikkö (1 htv) ja (hyvinvointialueiden koordinaattorit (4x1/2 htv). Projektipäällikön ja alueiden koordinaattoreiden resursseissa huomioidaan alueiden, tutkimuksen ja osaamiskeskusten tarpeet ja VIP-toiminnan vakiinnuttamistoimet. Hankkeen ohjausryhmä linjaa ja varmistaa alueen tarpeisiin vastaavan OT-keskuksen verkoston ja palveluiden rakenteen. Hankkeen tukena toimii sparrausryhmä, joka koostuu hyvinvointialueiden asiantuntijoista. Aluekoordinaattoreiden tukena toimivat lisäksi alueelliset tukiryhmät.

Organisaatioiden tehtävät ja roolit:

- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri: hallinnollinen vetovastuu, projektipäällikkyyys, ydinyksikön sijainti, ohjausryhmän puheenjohtajuus, aluekoordinaattorin työpanos, tutkimus- ja asiakaspilotit
- Lapin ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirit: alueellinen vastuu, ohjausryhmän jäsenyys, aluekoordinaattorin työpanos, tutkimus- ja asiakaspilotit
- Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri: alueellinen vastuu, ohjausryhmän jäsenyys, aluekoordinaattorin työpanos, tutkimus- ja asiakaspilotit
- Kainuun sairaanhoitopiiri, Kainuun sote: alueellinen vastuu, ohjausryhmän jäsenyys, aluekoordinaattorin työpanos, tutkimus- ja asiakaspilotit
- Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus: sosiaalityön asiantuntijuus alueensa osalta pohjoisessa OT-keskusverkostossa, ohjausryhmän jäsenyys
- Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus: sosiaalityön asiantuntijuus alueensa osalta pohjoisessa OT-keskusverkostossa, ohjausryhmän jäsenyys
- Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus: sosiaalityön asiantuntijuus alueensa osalta pohjoisessa OT-keskusverkostossa, ohjausryhmän jäsenyys
- Alueen tutkimus- ja koulutusorganisaatiot: asiantuntijakumppanuus, tutkimuspilotit, mahdollinen ohjausryhmän jäsenyys
- Pohjoinen VIP-verkosto: asiantuntijakumppanuus, mahdollinen ohjausryhmän jäsenyys

5.4.2 Tavoitteet ja toimenpiteet

Pohjoisen OT-keskuksen jatkovalmistelun tavoitteena on

1. Perustaa pohjoiselle OT-keskusalueelle ydinyksikkö
2. Luoda verkostomaisesti toimivan ja monialaista erityisosaamista ja palvelua tarjoava pohjoisen OT-keskuksen eri osaamiskeskuksille rakenne ja käynnistää toiminta ml. VIP-toiminnan vakiinnuttaminen
3. Käynnistää TKIO-toiminta; käynnistää kansallisen OT-valmistelun mukaisia ja sovittuja tutkimuksellisia pilotteja; edistää tutkimukseen ja näyttöön perustuvien menetelmien käyttöä ja tukea tiedolla ammattilaisten työtä
4. Valmistella ja käynnistää pohjoiselle OT-keskukselle asiakastyön pilotteja
5. Valmistella virtuaalista OT-keskusta ja digitaalisia palvelurakenteita, pohjoisen alueen pitkät etäisyydet, laajuus ja yhdenvertainen saavutettavuus huomioiden

Hankkeen toimenpiteitä ovat mm.

- Pohjoisen yhteistyöalueen toimijoiden ja verkoston yhteistyön tiivistäminen
- Tutkimusten osalta huomioidaan sekä kansallisten linjausten että alueen tutkimusverkoston mukaiset teemat, mm. vammaispalveluiden, vaativan eroauttamisen, kemiallisten ja toiminnallisten riippuvuuksien hoitoon, sekä VIP-oppimisen ja koulunkäyntikyvyn tuen osaamiseen liittyen. Tutkimusteemoja nousee myös alueiden tarpeista ja asiantuntijaresursseista. Tutkimuksessa tehdään yhteistyötä mm. Oulun ja Lapin yliopistojen kanssa
- Pilottien käynnistäminen pohjoisen alueen tarvelähtöisesti sekä tutkimukseen ja näyttöön perustuen. Pilotoidaan em. kansallisten linjausten mukaiset asiakkuus- ja prosessimallit, joita tutkimuksella tuetaan.
- Digitaalisten palvelurakenteiden ja pohjoisen alueen OT-toimijoiden työn tukemiseksi hyödynnetään itc-rakennehankkeen mukaisia palveluita, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamis-keskuksen Virtu.fi -palvelua ja alueella toimivia muita sähköisiä palveluita.

5.4.3 Osa-alueen odotetut konkreettiset tulokset sekä toiminnalliset ja taloudelliset vaikutukset

Pysyvän Osaamis- ja tukikeskuksen (OT) ja vakiintuneen toiminnan myötä luodaan pohjoiselle yhteistyöalueelle, maan pohjoisiin maakuntiin toimiva integratiivinen verkostorakenne lasten, nuorten ja perheiden kaikkein vaativimpien palveluiden järjestämiseen, tuottamiseen ja tukeen, niihin liittyvään tutkimus-, kehittämis- ja osaamiskeskustoimintaan sekä erityis- ja vaativien palveluiden koordinointiin.

Rakennehankkeen osaprojektina OT- rakenteen, verkostojen, sen osaamiskeskusten sekä käynnistävän tutkimus- ja kehittämistoiminnan avulla saadaan haastaviin ja vaativimpiin palveluihin asiakaslähtöistä yhdenvertaisuutta, täsmäohjautuvuutta ja erityisasiantuntijuutta sekä painopistettä varhaisempaan tukeen, apuun, hoitoon ja kuntoutukseen, myös perustasolla. Tämä vahvistaa palveluiden kohdentumista, asiakaslähtöisyyttä ja oikea-aikaisuutta sekä lisää sen kautta tuottavuutta.

5.4.4 Toteutusaikataulu ja vaiheistus

- Projektipäällikkö 1.10.2020, Pertti Virta
- Sparrausryhmän perustaminen, ensimmäinen kokoontuminen 23.10.2020
- Toimenpiteiden suunnittelu ja käynnistäminen loka – joulukuu 2020
- Maakunnalliset aluekoordinaattorit joulukuu 2020 – helmikuu 2021
 - Lappi, Teija Moisanen 1.12.2020
- Tarvekartoitus maakuntiin joulukuu 2020
 - Keskustelutilaisuudet Lapin toimijoille 21.12.2020 ja 11.1.2021
- Maakunnalliset tukiryhmät tammikuu 2021

- Toimeenpanovaihe 1-10/2021
- Arviointi, raportointi ja jatkosuunnittelun, juurruttamisen vaihe marras – joulukuu 2021

5.5 Osa-alueiden arvioidut riskit

Tunnistettu riski	Riskin kuvaus (mistä riski johtuu, mitä voi tapahtua toteutuessa):	Riskin todennäköisyys	Riskin vaikutus	Miten varaudutaan?	Mahdolliset toimenpiteet riskin toteutuessa
Aikataulu	Aikataulu ei riitä kaikkien tarvittavien muutosten toteuttamiseen	3	3	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Vaatii toimenpiteiden priorisointia ja niiden tiivistä aikatauluttamista tulevaisuuden sotekeskus-hankkeen kanssa
Henkilöstö-resurssit	Osaavaa henkilöstöä eikä asiantuntijoita saada rekrytoitua riittävästi eikä oikea-aikaisesti hankeaikana	4	4	Varaudutaan välitömiin toimenpiteisiin riskin realisoitumista varten	Työn- ja toimenkuvat selkeät, osaamisen tunnistaminen, tavoitteellinen koordinaatio, seuranta ja arviointi
Toimenpiteet	Ratkaisut eivät palvele substanssia	2	4	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Tiivis ja säännöllinen yhteistyö tulevaisuuden sote-keskushankkeen ja substanssin kanssa
Taloudelliset resurssit	Rahoituskausi vain n. 1½ vuotta, jolloin osa toimenpiteistä voi jäädä tekemättä	3	3	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Rekrytointi ja hankintojen kilpailuttaminen aloitettava ennakoivasti
Organisaatioiden resurssit	Luvattu resursseja ei saada käyttöön hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseen	2	4	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Organisaatiot sitoutuvat luovuttamaan hankkeen käyttöön sovitut resurssit
KA:n hajoaminen	Hankkeessa ja/tai organisaatioissa tehtävät valinnat eivät tue valitua/vahvistettua kokonaisarkkitehtuuria	3	4	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Toimijoiden sitouttaminen KA-työn päämääriin ja joustava suunnittelu
Organisaatioiden sitoutuminen hankkeeseen	Kaikki osallistuvat organisaatiot eivät sitoudu hankkeen tavoitteisiin	3	5	Varaudutaan välitömiin toimenpiteisiin riskin realisoitumista varten	Aktiivinen muutosjohtaminen, hanketoiminnan/tavoitteiden jatkuva arviointi ja osallistava ohjaus ja yhteistyö
Taloudelliset resurssit	Hankesuunnitelman toteuttamiseksi tarvittavia valtionosuuksia ei saada täysmääräisesti, jolloin joudutaan priorisoimaan tekemistä/kohteita. Osa jää kokonaan tekemättä. => Vaikuttaa kokonaisuuteen ja seuraaviin vaiheisiin vuosilla 2022-2024.	3	3	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Priorisointi siten, ettei merkittäviä haittoja synnyisi jatkovaiheisiin.

Organisaatioiden sitoutuminen hankkeeseen	Valtionosuuden jäädessä haettua pienemmäksi, organisaatioiden sitoutuneisuus laskee, kun oletetaan, ettei saada toteutetuksi koko hankesuunnitelman toimenpiteitä. => Pelko osaoptimoinnista.	3	3	Otetaan riski huomioon toimenpidesuunnitelmassa	Tiivis yhteistyö priorisoinnista ja suunnitelman yhteinen päivitys.
---	---	---	---	---	---

Riskin todennäköisyys 1= etäinen, 2= ei todennäköinen, 3= todennäköinen, 4= hyvin todennäköinen, 5= lähes varma

Riskin vaikutus 1=Vähäinen, 2=Kohtalainen, 3=Merkittävä, 4=Kriittinen, 5=Erittäin kriittinen

6. Sote-uudistushankkeiden yhtenäinen toteuttaminen

Lapin sote-uudistushankkeet on suunniteltu yhdessä toteutettavaksi. Hankesuunnitelmissa kuvattujen sosiaali- ja terveydenhuollon prosessien ja kokonaisuuksien kehittämisen tuki kunnille muodostetaan yhtenäisesti molempien hankkeiden yhteistyönä.

Tulevaisuuden sote-keskushanke Lapissa tukee kuntia ja kuntayhtymiä palveluiden kehittämisessä, nykyisten käytäntöjen tarkastelussa ja niiden uudelleen kehittämisessä monialaisessa yhteistyössä. Toimintakäytäntöjen tarkastelussa käydään läpi mm. terveyskeskusten työskentelykäytäntöjä, hoitoon ja palveluihin piiriin pääsyä, mielenterveys- ja päihdepalveluiden toteutumista ja matalan kynnyksen palveluihin ohjautumista, saamenkielen ja kulttuurinmukaisten palveluiden toteutumista, sosiaalityön ja terveydenhuollon yhteisten asiakkuuksien toimintakäytäntöjä sekä palveluohjausta ja neuvontaa. Perhepalveluissa tarkastellaan perhekeskustoimintojen ja sähköisten perhekeskustoimintojen rakentumista ja ikäihmisten palveluissa tuetaan ikäihmisten parempaa arkea sekä tarpeenmukaisiin palveluihin ohjautumista.

Kaiken tämän kehittämisen yhteydessä tarkastellaan digitaalisten palveluiden hyödyntämisen mahdollisuuksien laajentamista, tieto- ja tiedolla johtamisen käytäntöjä, palveluketjujen rakentumista sekä osallisuuden ja kielen ja kulttuurinmukaisuuden toteutumista. Rakenneuudistusta tukeva hanke edesauttaa kaikilla toimenpiteillään tulevaisuuden sote-keskuksen kehittämistä ja muodostamista.

Toimintaprosessien tarkastelu sosiaali- ja terveydenhuollossa edellyttää tietoon perustuvaa johtamista ja johtamisosaamisen vahvistamista. Ennen hyvinvointialueen muodostumista tietojohdamisen rakenteita tulee vielä vahvistaa ja tarkastella, jotta tulevaisuuden hyvinvointialueella on mahdollisuus johtaa sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Tietojohdamisen rakenteiden kehittäminen edellyttää mm. yhtenäistä palveluiden kuvaamisen tavan kehittämistä sekä yhtenäistä käsittemallin kuvaamista, jotta palvelutoiminnasta syntyvien tietojen yhtenäinen käsittely jatkossa mahdollistuu. Palveluketjujen kehittäminen edellyttää puolestaan alueellisen palveluketjun hallintamallin kehittämistä ja kuvaamista.

Asiakasosallisuutta sote-palveluiden kehittämisessä edistetään käyttöönottamalla hoito- ja palveluketjujen kehittämisessä hyväksi havaittuja osallisuuden menetelmiä ja työkaluja. Palveluiden kehittämiseen osallistuvia tuetaan kehittäjäasiakkaiden ja kokemusasiantuntijoiden mukaan ottamisessa kehittämistyöhön. Kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämistä osana hoito- ja palveluketjuja edistetään yhteistyössä järjestötoimijoiden kanssa. Lisäksi selvitetään ja suunnitellaan, miten kehittäjä- ja kokemusasiakastoiminnat rakentuisivat luontevasti osaksi sote-palveluiden ja sote-keskusten kehittämistä.

Hankkeen aikana perustettava digipalveluyksikkö tukee uusien digitaalisten palveluiden käyttöön- otossa ja olemassa olevien digitaalisten palveluiden käytön laajentamisessa ja jatkossa näiden pal- veluiden ylläpitoa. Tarkoituksena on, että jatkossa uusien palveluiden käyttöönottojen osalta ammat- tilaisilla olisi yksi yhteydenottokanava, josta hän saisi tarvitsemansa tuen ja avun digitaalisten palve- luiden käyttöön. Digipalveluyksikön verkostomainen toiminta mahdollistaa osaamisen laajentumisen yksikössä toimivien henkilöiden kesken. Tällöin mikään osa-alue ei heikkene, vaikka joku näistä työntekijöistä siirtyisikin toisiin tehtäviin.

Virtu.fi -palveluportaali ja sen kehittäminen ja käytön laajentaminen sekä asiakkaiden matalan kyn- nyksen palveluiden tarjoaminen helposti ja tasavertaisesti koko alueelle on nostettu esiin useim- missa tulevaisuuden sote-keskusvalmistelun osa-alueilla. Osana palveluohjauksen ja neuvonnan kehittämistä esimerkiksi Omaolo-palvelun käyttöönotto olisi yksi mahdollisuus uudistaa peruspalve- luita. Palveluiden kehittäminen monikanavaiseksi vaatii etäpalveluiden, konsultaatioiden ja kotiin tuotettavien toimintamallien yhtenäistäminen sekä olemassa olevien työkalujen kokoamista osaksi ammattilaisten ja digipalveluyksikön tuotevalikoimaa.

Tietojärjestelmien yhtenäistäminen ja erityisesti kirjaamiskäytäntöjen ja tietojärjestelmien yhdenmu- kaistaminen helpottaa ammattilaisten välistä tiedonvaihtoa ja tietojen käytettävyyttä sekä työnteki- jöiden siirtymistä eri organisaatioihin. Vanhojen tietojen siirtämien Kantaan parantaa tietojen käytet- tävyyttä ja asiakas-/potilasturvallisuutta erityisesti monitoimittajaympäristössä kuten Lapissa, jossa on käytössä tällä hetkellä 38 eri asiakas- tai potilastietojärjestelmää. Lisäksi tietojärjestelmien yhte- näistämällä päästään raportoinnin ja tiedolla johtamisen osalta luotettavampaan tiedontuotantoon.

Lapin Sote-uudistushankkeet toimivat myös yhteistyössä Erva-alueen Pohjois-Pohjanmaan sairaan- hoitopiirin, POPSote –hankkeen Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden OT-keskustoiminnan ja psykososiaalisten menetelmien kehittämisessä.